

Рейтинговий звіт KMNS 001-010 про оновлення кредитного рейтингу

Об'єкт рейтингування:	Кам'янська міська територіальна громада
Тип рейтингу:	довгостроковий кредитний рейтинг за Національною рейтинговою шкалою
Рейтингова дія:	оновлення
Дата визначення:	10.12.2019 р.
Дата оновлення:	06.06.2024 р.
Рівень кредитного рейтингу:	uaA- (Контрольний список)
Прогноз:	у розвитку

Висновок рейтингового агентства щодо рівня кредитного рейтингу

Кредитний рейтинг ґрунтується на результатах аналізу економічних та фінансових показників за 2023 рік та очікуваних показників у 2024 році, даних щодо демографічної ситуації, стану ринку праці, інформації відносно боргових зобов'язань громади, наявної в розпорядженні комунальної власності та перспективних планів на майбутнє.

Кредитний рейтинг ґрунтується на інформації, що надана міською радою, а також на іншій інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною. Рівень кредитного рейтингу залежить від якості, однорідності та повноти інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства.

Історія кредитного рейтингу

Дата	10.12.2019	21.01.2020	28.09.2020	16.02.2021	19.10.2021	28.02.2022
Рівень рейтингу	uaA-	uaA-	uaA-	uaA-	uaA-	uaA-
Прогноз	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	негативний
Рейтингова дія	визначення	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження зі зміною прогнозу та внесенням до Контрольного списку

Дата	21.07.2022	15.11.2022	27.06.2023	07.12.2023	06.06.2024
Рівень рейтингу	uaA-	uaA-	uaA-	uaA-	uaA-
Прогноз	негативний	негативний	негативний	негативний	у розвитку
Рейтингова дія	підтвердження зі збереженням у Контрольному списку	підтвердження зі збереженням у Контрольному списку	підтвердження зі збереженням у Контрольному списку	підтвердження зі збереженням у Контрольному списку	підтвердження зі зміною прогнозу та збереженням у Контрольному списку

Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом **uaA** характеризується високою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності чутливий до впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.

Знак «-» позначає проміжну категорію (рівень) рейтингу відносно основних категорій (рівнів).

Прогноз «у розвитку» вказує на підвищену імовірність зміни рейтингу протягом року. Внесення рейтингу до Контрольного списку означає, що агентство розглядає питання про зміну рейтингу у зв'язку з подіями або тенденціями, що розвиваються, і які можуть істотно вплинути на кредитоспроможність власника цього рейтингу.

Рівень кредитного рейтингу Кам'янської міської територіальної громади підтримується:

- достатнім рівнем бюджетної забезпеченості громади: співвідношення обсягу доходів загального фонду бюджету Кам'янської міської територіальної громади в розрахунку на одного мешканця до середнього показника по місцевих бюджетах у цілому (без урахування трансфертів) за результатами виконання бюджету в 2023 році становило 91,6%;
- зростанням обсягу доходної частини бюджету громади (без урахування трансфертів) за результатами 2022 та 2023 років;
- високим рівнем економічного розвитку громади, що забезпечується роботою підприємств потужного промислового комплексу;
- помірним рівнем прямого боргового навантаження бюджету громади.

Рівень кредитного рейтингу Кам'янської міської територіальної громади обмежується:

- негативним впливом наслідків російської військової агресії проти України на фінансовий ринок, економіку країни в цілому, соціально-економічний розвиток окремих громад, стан державних та місцевих фінансів та рівень реальних доходів населення;
- суттєвою чутливістю господарського комплексу та бюджету громади до економічних ризиків унаслідок низького рівня диверсифікації промислового комплексу міста за видами економічної діяльності та суттєвої концентрації надходжень до бюджету громади за основними платниками податків та інших обов'язкових платежів;
- високою потребою в залученні додаткового фінансування, в тому числі на відновлення об'єктів міської інфраструктури та житлово-комунального господарства.

Зміст

РЕЗЮМЕ	5
1. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА ПОТЕНЦІАЛ ГРОМАДИ	11
1.1. НАСЕЛЕННЯ ТА СТАН РИНКУ ПРАЦІ	12
1.2. ПРОМИСЛОВІСТЬ	15
1.3. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ.....	19
2. КОМУНАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ТА КОМУНАЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО	21
2.1. ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО	21
2.2. КОМУНАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ.....	22
3. БЮДЖЕТ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	25
3.1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ ГРОМАДИ	25
3.2. ЛІКВІДНІСТЬ	29
3.3. ВИКОНАННЯ ДОХОДНОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТУ	30
3.4. ВИКОНАННЯ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТУ	35
3.5. БЮДЖЕТ ГРОМАДИ НА 2024 РІК	39
4. БОРГОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ГРОМАДИ	42
4.1. БОРГОВА ІСТОРІЯ.....	42
4.2. КОНСОЛІДОВАНИЙ БОРГ.....	42
ВИСНОВОК	45
ДОДАТКИ	46
Додаток до Рейтингового звіту № 1	47
Додаток до Рейтингового звіту № 2	48
Додаток до Рейтингового звіту № 3	49
Додаток до Рейтингового звіту № 4	50

Резюме

Загальна інформація про місто

Місто Кам'янське – адміністративний центр Кам'янського району Дніпропетровської області та Кам'янської міської територіальної громади. Місто Кам'янське, що розташовано на берегах Кам'янського водосховища, у середній течії Дніпра, нижче греблі Середньодніпровської ГЕС, відноситься до переліку найбільших міст області.

До складу Кам'янської міської територіальної громади станом на дату складання цього звіту входили 3 громади: місто Кам'янське, селище міського типу Карнаухівка та село Світле. Кам'янська міська територіальна громада є самоврядною територіальною одиницею, в межах якої громада здійснює місцеве самоврядування, має свою комунальну власність, бюджет та органи місцевого самоврядування.

Основні показники

Основні показники соціально-економічного розвитку та фінансового стану м. Кам'янське

Назва показника	2019	2020	2021	2022	2023	Темп росту до 2022, %
Чисельність наявного населення (станом на кінець звітного періоду), тис. осіб	238,8	236,9	226,9	226,6*	н/д	н/д
Середньооблікова чисельність штатних працівників**, тис. осіб	42,3	43,5	н/д	н/д	н/д	н/д
Середньомісячна заробітна плата**, грн.	10 665,6	11 535,8	н/д	н/д	н/д	н/д
Заборгованість із виплати заробітної плати (станом на кінець звітного періоду), млн. грн.	14,6	7,6	13,2	н/д	н/д	н/д
Обсяг реалізації продукції у відпускних цінах, млн. грн.	51 855,3	49 394,0	н/д	н/д	н/д	н/д
Доходи бюджету, млн. грн.	2 820,1	2 151,4	2 546,2	2 379,9	3 035,1	127,5
Видатки бюджету та кредитування, млн. грн.	2 836,2	2 345,5	2 836,7	2 278,1	2 835,1	124,5
Прямий борг (без урахування середньострокових позик з Єдиного казначейського рахунку), млн. грн.	0,0	178,5	489,4	378,7	289,4	76,4

* осіб станом на 01.02.2022 р.

** розраховано агентством «Кредит-Рейтинг» на підставі показників Головного управління статистики у Дніпропетровській області, що надаються окремо за кожний квартал, починаючи з 01.01.2017 р.

Соціальна сфера та економіка громади

За чисельністю населення (226,6 тис. осіб станом на 01.02.2022 р.) Кам'янське належить до середніх міст України. Зважаючи на структуру економіки Кам'янського – одного з важливих промислових центрів України – для громади характерною є залежність динаміки розвитку ринку праці від ефективної діяльності містоутворюючих підприємств, передусім металургійного комплексу, а також з виробництва коксу, хімічної промисловості та машинобудування.

За результатами 2016-2020 рр. рівень зайнятості мешканців громади залишався високим – питома вага зайнятих на підприємствах основного кола статистичної звітності у загальній чисельності наявного населення міста майже в усіх періодах (крім

2019 року) перевищувала відповідний показник по Україні в цілому, а темпи зростання середньомісячної заробітної плати штатних працівників були високими.

Починаючи з 24 лютого 2022 року суттєвий вплив на розвиток ринку праці країни в цілому та її окремих громад чинять наслідки російської військової агресії проти України. Протягом 2022 та 2023 років, незважаючи на складні умови господарювання, провідні підприємства Кам'янського продовжували працювати, забезпечуючи робочими місцями мешканців громади. Рівень зайнятості населення та динаміка рівня оплати праці впливають на обсяги надходжень податку на доходи фізичних осіб (найвагоміше джерело наповнення бюджету громади). Обсяги надходжень податку на доходи фізичних осіб протягом 2016-2023 рр. зростали. За результатами 2023 року обсяги надходжень податку на доходи фізичних осіб зросли на 10,6% до відповідного показника 2022 року.

Економічний потенціал міста Кам'янське характеризується, передусім, потужним багатогалузевим промисловим комплексом. Місто має також розгалужену транспортну мережу, розвинену комунальну інфраструктуру, мережу ринкової інфраструктури, фінансових установ, закладів освіти, охорони здоров'я та культури. Рівень диверсифікації міської економіки за видами економічної діяльності помірний. При цьому зберігається залежність господарського комплексу та бюджету громади від діяльності провідних промислових підприємств. Основними платниками обов'язкових платежів до бюджету громади є підприємства промисловості (металургійного комплексу, з виробництва коксу, хімічної промисловості та машинобудування). Рівень галузевої концентрації джерел наповнення доходної частини бюджету є високим, крім того зберігається суттєва залежність від окремих основних платників.

Третій рік поспіль економіка України функціонує в дуже складних умовах. Наслідки російської військової агресії проти України чинять суттєвий вплив на рівень соціально-економічного розвитку усіх громад України та стан місцевих фінансів. Рівень економічного розвитку Кам'янської міської територіальної громади протягом 2023 року, як і в попередніх періодах, був високим, що забезпечувалося роботою підприємств потужного промислового комплексу міста, чутливість господарського комплексу та бюджету громади до економічних ризиків є суттєвою.

Промисловий комплекс міста Кам'янське є базовим з точки зору формування економічного профілю міста та регіону. Виробничу діяльність у місті здійснюють 33 великих і середніх підприємства, серед яких є найбільші роботодавці міста та платники податків до місцевого бюджету. Промисловий комплекс громади концентрований за основними підприємствами та галузями. Провідними галузями є металургія, хімічна та коксохімічна галузі, машинобудування та електроенергетика.

Протягом 9 місяців 2023 року підприємствами промислового комплексу громади було збільшено обсяги промислового виробництва чавуну, сталі, електроенергії та цементу. При цьому скоротились обсяги виробництва вантажних вагонів та продукції хімічної галузі. Чутливість промислового комплексу міста Кам'янське до негативних загальнодержавних факторів залишається значною.

Економіка Кам'янської міської територіальної громади значною мірою залучена до зовнішньоекономічних процесів. Більша частина продукції, що виготовляють підприємства громади, сертифікована та відповідає світовому рівню якості.

Промислова спеціалізація громади визначається, насамперед, експортоорієнтованими металургійним комплексом та хімічною промисловістю, які є уразливими до змін зовнішньоекономічної кон'юнктури. За розрахунковими показниками міської ради зовнішньоторговельний оборот (товарів та послуг) підприємств громади у 2023 році зростав як за рахунок експорту, так і імпорту. Сальдо зовнішньої торгівлі, як і в попередніх періодах, було позитивне.

Комунальна власність та комунальне господарство

Розгалужене житлово-комунальне господарство міста Кам'янське забезпечує надання комунальних послуг різним групам споживачів. Починаючи з 24 лютого 2022 року житлово-комунальні служби та підприємства громади працюють у складних умовах, зумовлених ризиками воєнного часу. Стабільна робота комунальних служб забезпечує життєдіяльність громади та функціонування міської інфраструктури і інженерних мереж у в період дії воєнного стану.

Міська влада щороку виділяє кошти на фінансування заходів у сфері житлово-комунального господарства. Крім того, проводиться робота у напрямку реалізації у цій сфері інвестиційних проектів спільних з міжнародними фінансовими організаціями, а також залучаються позикові кошти до бюджету розвитку. У 2023 році обсяг профінансованих з бюджету громади видатків на житлово-комунальне господарство суттєво збільшився, порівняно із попереднім роком.

Кам'янська міська рада від імені та в інтересах територіальної громади відповідно до чинного законодавства наділена повноваженнями щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності. У власності територіальної громади перебуває значна кількість об'єктів, у тому числі таких, що становлять комерційний інтерес. Обсяги надходжень від приватизації комунального майна та продажу земельних ділянок не мають сталої динаміки, тоді як надходження від оренди землі та майна залишалися важливими постійними джерелами наповнення загального фонду місцевого бюджету. Протягом 2023 року Кам'янська міська рада здійснювала продаж земельних ділянок та майна, а також продовжила передачу в оренду об'єктів комунальної власності. У минулому році покращилась динаміка надходжень від оренди землі. Загалом, за результатами 2023 року питома вага надходжень від операцій з майном та землею комунальної власності (продаж та оренда) у структурі доходної частини бюджету громади без урахування трансфертів зросла та становила 30,7% (29,2% у 2022 році) та, як і раніше, суттєво перевищувала аналогічні показники по місцевих бюджетах у цілому.

Бюджет громади

Кам'янська міська територіальна громада має власний єдиний бюджет, який ухвалюється Кам'янською міською радою. Організація бюджетного процесу в місті здійснюється відповідно до Конституції України, Бюджетного кодексу України, Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік та інших законодавчих актів. Департамент фінансів міської ради забезпечує реалізацію державної бюджетної політики на території громади, загальну організацію бюджетного процесу в місті та координує діяльність його учасників, виконує функції складання та виконання

місцевого бюджету, контролю за витрачанням коштів розпорядниками бюджетних коштів, а також інші функції, пов'язані з управлінням коштами місцевого бюджету. В місті Кам'янське забезпечується висока ефективність фінансової політики, дотримуються норми чинного законодавства у цій сфері, забезпечується оперативність прийняття та реалізації управлінських рішень.

Доходи бюджету Кам'янської міської територіальної громади формуються за рахунок податкових надходжень, неподаткових надходжень, доходів від операцій з капіталом, цільових фондів та трансфертів. Податкові надходження (найбільш прогнозовані та передбачувані джерела формування доходів) мають найбільшу питому вагу у структурі бюджету громади.

У 2022 та 2023 роках на темпи росту доходів бюджету громади значною мірою впливали наслідки російської військової агресії проти України. Протягом 2022 року обсяг доходів бюджету громади (без урахування трансфертів) зростав, але нижчими, ніж у 2021 році темпами. У 2023 році динаміка надходжень за більшістю основних джерел наповнення бюджету громади покращилась, обсяг доходів загального фонду бюджету громади (без урахування трансфертів) збільшився на 17,6% до відповідного показника 2022 року.

Зважаючи на структуру господарського комплексу, для бюджету Кам'янської міської територіальної громади характерним є значний рівень галузевої концентрації джерел наповнення доходної частини загального фонду, крім того має місце суттєва залежність місцевих фінансів від результатів діяльності окремих підприємств. Відповідно, чутливість доходної частини бюджету громади до економічних ризиків є значною, як і в більшості інших міст України, на території яких також сформований потужний промисловий комплекс. Рівень самостійності бюджету достатній, залежність від базової дотації у 2023 року була низькою (у попередніх періодах цей вид трансфертів бюджет Кам'янської міської територіальної громади не отримував).

Бюджет Кам'янської міської територіальної громади за результатами виконання в 2023 році, як і в попередніх періодах, мав позитивне сальдо операційного балансу за загальним та спеціальним фондами. Бюджет громади за підсумками 2023 року виконано з профіцитом обсягом майже 200 млн. грн., у тому числі профіцит загального фонду склав 432,2 млн. грн., спеціальний фонд виконано з дефіцитом обсягом 232,2 млн. грн. Джерелом покриття дефіциту спеціального фонду були кошти, що передаються із загального фонду до бюджету розвитку та запозичення. Також за рахунок коштів бюджету розвитку здійснювались витрати на погашення місцевих запозичень відповідно до укладених угод.

Ліквідність бюджету громади за результатами 2020-2022 рр. перебувала на невисокому рівні за загальним фондом та помірному рівні за спеціальним фондом. Протягом 2023 року показники ліквідності зросли до помірного рівня за загальним фондом та до високого рівня за спеціальним фондом. Короткотермінові позички з єдиного казначейського рахунку на покриття тимчасових касових розривів не залучалися.

Протягом 2023 року до доходної частини бюджету громади надійшло 3 035,1 млн. грн. Обсяг доходної частини бюджету збільшився на 27,5% до відповідного показника у 2022 році, обсяг власних доходів бюджету громади (без урахування міжбюджетних трансфертів) збільшився на 20,9%. Починаючи з 24 лютого 2022 року на динаміку доходів бюджетів територіальних громад України та рівень виконання плану як за

доходами, так і видатками значною мірою впливають негативні наслідки російської військової агресії проти України. При цьому за результатами 2023 року динаміка надходжень за більшістю основних джерел доходів бюджету громади покращилась, порівняно з минулим роком, але рівень виконання річного плану за доходами бюджету громади (без урахування трансфертів) був дещо нижчим за 100%. Уточнений річний план на 2023 рік за доходами в цілому (без урахування трансфертів) було виконано на 99,6%, у тому числі відповідні планові річні показники доходної частини загального фонду виконані на 99,7%, спеціального фонду – на 96,4%.

Обсяг видаткової частини бюджету Кам'янської міської територіальної громади за результатами 2023 року становив 2 835,1 млн. грн., що на 24,5% більше показника відповідного попереднього бюджетного періоду. Затверджений на 2023 рік річний план за видатками бюджету було виконано на 88,6%.

Основними напрямками видатків бюджету було фінансування установ бюджетної сфери (освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та соціального забезпечення, культури і мистецтва, фізичної культури і спорту), органів місцевого самоврядування, а також житлово-комунального господарства, будівництва та транспорту. Значні обсяги видатків здійснюються також за напрямом «Інші програми та заходи, пов'язані з економічною діяльністю». За більшістю основних напрямів обсяг видатків зростає. Питома вага капітальних видатків у видатковій частині бюджету громади зросла, але залишалась невисокою (11,9% у 2023 році проти 7,1% у 2022 році), що зумовлено особливостями казначейського обслуговування бюджетів в умовах воєнного стану.

Протягом 2023 року з бюджету громади фінансувались видатки на обслуговування прямого боргу Кам'янської міської ради та здійснювались витрати на його погашення. Обслуговування та погашення боргових зобов'язань міської ради проводилось відповідно до укладених угод, питома вага видатків на оплату відсотків за запозиченнями, здійсненими до бюджету розвитку, була низькою.

Бюджет громади на 2024 рік

Бюджет Кам'янської міської територіальної громади на 2024 рік було затверджено 22.12.2023 р. Доходну частину бюджету Кам'янської міської територіальної громади на 2024 рік затверджено в обсязі 3 008,7 млн. грн. (на 0,9% менше за обсяг доходів бюджету громади у 2023 році), видаткову – в обсязі 2 940,95 млн. грн. (на 3,7% більше). Приріст запланованого на 2024 рік обсягу доходів бюджету громади (без урахування трансфертів) становить 6,3% до відповідного фактичного показника у 2023 році. Бюджет Кам'янської міської територіальної громади на 2024 рік затверджено з профіцитом загального фонду обсягом 324,4 млн. грн. (напрямок використання – передача коштів до бюджету розвитку). Спеціальний фонд бюджету громади затверджено з дефіцитом у сумі 256,65 млн. грн. (джерело покриття – кошти, що передаються із загального фонду та запозичення). Також бюджетом громади передбачено погашення запозичень.

Основними джерелами доходної частини бюджету Кам'янської міської територіальної громади у 2024 році (без урахування трансфертів) є податок та збір на доходи фізичних осіб, податок на майно (в тому числі орендна плата за землю та земельний податок з юридичних та фізичних осіб), єдиний та акцизний податки, екологічний податок, плата

за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ. Податкові надходження бюджету громади було затверджено в обсязі на 7,3% більше від фактичних відповідних показників у 2023 році. Приріст планується забезпечити за рахунок збільшення надходжень податку на доходи фізичних осіб, земельних платежів, акцизного податку, єдиного податку. Загалом бюджетом громади було передбачено помірні темпи росту за основними джерелами його наповнення. Слід зазначити, що на динаміку доходів бюджетів територіальних громад України та рівень виконання плану як за доходами, так і видатками у поточному році значною мірою впливатимуть негативні наслідки російської військової агресії проти України.

Боргові зобов'язання громади

Боргова політика Кам'янської міської ради визначається потребою в залученні додаткового фінансування для реалізації проєктів з енергоефективності на території Кам'янської міської територіальної громади, будівництва, реконструкції та капітального ремонту об'єктів житлово-комунального господарства та соціально-культурної сфери. Кам'янське має позитивну кредитну історію. Зобов'язання за запозиченнями, залученими міською радою, виконувалися відповідно до укладених угод у повному обсязі.

Станом на 01.01.2024 р. обсяг прямого боргу Кам'янської міської ради (без урахування позик, залучених із єдиного казначейського рахунку) становив 289,4 млн. грн. Пряме боргове навантаження доходної частини бюджету громади перебувало на помірному рівні. Місцеві гарантії Кам'янською міською радою не надавались.

1. Соціально-економічний розвиток та потенціал громади

Економічний потенціал міста Кам'янське характеризується, передусім, потужним багатогалузевим промисловим комплексом. Місто має також розгалужену транспортну мережу, розвинену комунальну інфраструктуру, мережу ринкової інфраструктури, фінансових установ, закладів освіти, охорони здоров'я та культури. Рівень диверсифікації міської економіки за видами економічної діяльності помірний. Протягом усього аналізованого періоду зберігається залежність господарського комплексу та бюджету громади від діяльності провідних промислових підприємств.

Основними платниками обов'язкових платежів до бюджету громади є підприємства промисловості (з виробництва коксу та металургійної промисловості, хімічної промисловості та машинобудування). Рівень галузевої концентрації джерел наповнення доходної частини бюджету є високим, крім того зберігається суттєва залежність від окремих основних платників.

Починаючи з 24 лютого 2022 року економіка України функціонує в дуже складних умовах. Активні військові дії, які були розгорнуті російськими окупантами на території України, призвели до руйнування та знищення інфраструктури окремих населених пунктів, призупинки або повної зупинки діяльності підприємств та організацій, в тому числі внаслідок руйнування виробничих потужностей. Порушення взаємозв'язків між регіонами, бізнес-зв'язків та логістики створили умови для дефіциту товарів та призвели до зростання цін, передусім на продукти харчування та пальне. Також мало місце зменшення реальних доходів населення, гуманітарна криза в місцях активних бойових дій та, відповідно, збільшення кількості вимушено переміщених осіб (у тому числі за кордон). Після глибокого падіння на початку війни економіка України у II–III кварталах 2022 року поступово відновлювалась. Пожвавлення економічної активності у II–III кварталах 2022 року було забезпечено поступовим звільненням земель України від окупантів, адаптацією бізнесу до нових умов, переорієнтацією низки видів діяльності на воєнні потреби, поверненням частини внутрішньо переміщених осіб та вимушених мігрантів до місць постійного проживання та поновленням роботи чорноморських портів після відкриття «зернового коридору». Водночас у IV кварталі 2022 року відновлення економіки призупинилось через наслідки масштабних атак росії на енергетичну інфраструктуру. За даними Державної служби статистики України, скорочення реального ВВП за підсумками 2022 року становило 28,8% до відповідного показника 2021 року в порівнянних цінах.

На початку 2023 року економіка країни повернулася до відновлення завдяки значно ліпшій ситуації в енергетиці, подальшому пристосуванню бізнесу та населення до умов війни та міжнародній підтримці. За даними Державної служби статистики України у 2023 році реальний ВВП зріс на 5,3% до відповідного показника 2022 року, що було зумовлено як низькою порівняльною базою попереднього року, так і успішною адаптацією бізнесу до воєнних умов. Але високі безпекові ризики, дефіцит електроенергії та нові руйнування інфраструктурних об'єктів продовжували обмежувати економічну активність. Крім того, російський саботаж роботи «зернового коридору» та торговельні обмеження для української агропродукції з боку низки країн ЄС зумовили скорочення експорту України в 2023 році (на 18% до відповідного показника 2022 року). Улітку росіяни зруйнували греблю Каховської ГЕС, що призвело до затоплення значних територій та перебоїв з водопостачанням у південних регіонах.

Помітний негативний вплив упродовж минулого року мало й зупинення діяльності бізнесу на час повітряних тривог. Усі ці чинники продовжують негативно впливати на економіку країни і в поточному році. Зберігається також невизначеність щодо подальшого розвитку подій та залишаються незрозумілими остаточні наслідки воєнних дій для економіки та фінансової системи країни.

Наслідки російської військової агресії проти України чинять суттєвий вплив на рівень соціально-економічного розвитку усіх громад України та стан місцевих фінансів. Рівень економічного розвитку Кам'янської міської територіальної громади протягом 2023 року, як і в попередніх періодах, був високим, що забезпечувалося роботою підприємств потужного промислового комплексу міста, чутливість господарського комплексу та бюджету громади до економічних ризиків є суттєвою.

1.1. Населення та стан ринку праці

За чисельністю населення місто Кам'янське належить до середніх міст України. Станом на 01.01.2022 р. чисельність наявного населення міста становила 226,9 тис. осіб., станом на 01.02.2022 р. – 226,6 тис. осіб. Дані щодо динаміки чисельності наявного населення міста Кам'янське протягом 2016-2021 рр.¹ (Таблиця 1.1).

Таблиця 1.1. Динаміка показників демографічних процесів у місті Кам'янське та в Україні, тис. осіб

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Місто						
Чисельність наявного населення станом на кінець періоду, тис. осіб	244,2	242,0	240,3	238,8	236,9	226,9
Природний приріст населення, тис. осіб	-1,6	-1,7	-2,0	-2,1	-2,3	н/д
Механічний приріст населення, тис. осіб	-0,4	-0,5	0,3	0,6	0,4	н/д
Україна						
Чисельність наявного населення станом на кінець періоду, тис. осіб	42 584,5	42 386,4	42 153,2	41 902,4	41 588,4	41 167,3
Природний приріст населення, тис. осіб	-186,6	-210,1	-251,8	-272,3	-323,4	-442,28
Механічний приріст населення, тис. осіб	10,6	12,0	18,6	21,5	9,3	21,26

Джерело: Кам'янська міська рада, Державна служба статистики України

Зважаючи на структуру економіки Кам'янського – одного з важливих промислових центрів України – для міста характерною є залежність динаміки розвитку ринку праці від ефективної діяльності містоутворюючих підприємств, передусім металургійного комплексу, а також з виробництва коксу, хімічної промисловості та машинобудування. Основними роботодавцями є такі великі промислові підприємства, як: ПРАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ» (7,1 тис. осіб штатних працівників у 2023 році²), АТ «ДНПРОАЗОТ» (3,1 тис. осіб), ПРАТ «ЮЖКОКС» (1,13 тис. осіб), ТОВ «ТАС ДНПРОВАГОНМАШ» (0,77 тис. осіб), ПРАТ «ДНПРОВСЬКИЙ ЗАВОД МІНЕРАЛЬНИХ ДОБРІВ»³

¹ Відповідно до Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» інформація щодо демографічної ситуації починаючи з 24 лютого 2022 року територіальними органами державної статистики не формувалась та не оприлюднювалась

² середньооблікова чисельність за даними фінансової звітності

³ починаючи з 15.02.2022 року виконується процедура санації підприємства (справу про банкрутство порушено у 2017 році)

(0,51 тис. осіб), а також Регіональна філія «Придніпровська залізниця» АТ «УКРАЇНСЬКА ЗАЛІЗНИЦЯ», АТ «ДНІПРОВСЬКА ТЕЦ», ФІЛІЯ «СЕРЕДНЬО-ДНІПРОВСЬКА ГЕС» ПРАТ «УКРГІДРОЕНЕРГО». Суттєву роль у забезпеченні зайнятості мешканців міста відіграє малий та середній бізнес.

Протягом 2015-2019 рр. умови діяльності промислових підприємств, зокрема металургійної галузі, машинобудування та хімічної промисловості, залишалися складними, що негативно впливало на показники зайнятості населення. В певні періоди мало місце скорочення зайнятих на окремих провідних підприємствах, а також застосовувались вимушені адміністративні відпустки та скорочення робочого часу. Відповідно, середньооблікова чисельність штатних працівників по місту в цілому у цей період зберігала тенденцію до скорочення. З другої половини березня 2020 року в Україні було запроваджено карантин з метою запобігання поширенню коронавірусу, що мало наслідком обмеження на роботу підприємств торгівлі, транспорту та сектору послуг. Зважаючи на структуру та особливості економіки Кам'янського (значна частина мешканців зайнята на великих промислових підприємствах), запровадження карантину мало помірний вплив на показники ринку робочої сили та доходів населення міста у 2020 та 2021 роках. Містоутворюючі підприємства продовжували роботу у період жорсткого карантину в повному обсязі та забезпечували постійний попит на трудові ресурси та високий рівень офіційної зайнятості.

Розвиток ринку праці міста Кам'янське протягом 2016-2020 рр.⁴ характеризувався збереженням високого рівня зайнятості населення – питома вага зайнятих на підприємствах основного кола статистичної звітності у загальній чисельності наявного населення міста майже у всіх періодах перевищувала відповідний показник по Україні в цілому (Таблиця 1.2).

Таблиця 1.2. Динаміка основних показників ринку праці (без урахування малого бізнесу) в місті Кам'янське та в Україні

Показник	2016	2017	2018	2019	2020
Місто					
Середньооблікова чисельність штатних працівників, тис. осіб	49,5	47,4*	45,0*	42,3*	43,5*
Темпи росту до попереднього періоду, %	96,3	95,7	95,0	93,9	102,9
Питома вага середньооблікової кількості штатних працівників (без урахування малого бізнесу) у загальній чисельності наявного населення, %	20,3	19,6	18,7	17,7	18,4
Україна					
Середньооблікова чисельність штатних працівників, тис. осіб	7 868,1	7 679,0	7 661,0	7 443,0	7 345,2
Темпи росту до попереднього періоду, %	97,6	97,6	99,8	97,6	98,7
Питома вага середньооблікової кількості штатних працівників (без урахування малого бізнесу) у загальній чисельності наявного населення, %	18,5	18,1	18,2	17,8	17,7

* розраховано агентством «Кредит-Рейтинг» на підставі показників Головного управління статистики у Дніпропетровській області, що надаються окремо за кожний квартал

Джерело: Кам'янська міська рада, Державна служба статистики України, Головне управління статистики в Дніпропетровській області

Темпи зростання середньомісячної заробітної плати штатних працівників м. Кам'янського у 2018-2019 роках перевищували темпи зростання аналогічного

⁴ починаючи з січня 2021 року показники середньооблікової чисельності штатних працівників та середньомісячної заробітної плати у розрізі окремих громад Головним управлінням статистики в Дніпропетровській області не обраховуються

показника по країні. У 2020 році середньомісячна заробітна плата працівників міста також зростала, але нижчими темпами (Таблиця 1.3).

Таблиця 1.3. Динаміка показників заробітної плати в місті Кам'янське та в Україні

Показники	2016	2017	2018	2019	2020
Місто					
Середньомісячна заробітна плата, грн.	4 803,7	6 151,8*	8 328,6*	10 665,6*	11 535,8*
Темпи зростання середньомісячної заробітної плати, %	112,7	128,1	135,4	128,1	108,2
Заборгованість за виплатою заробітної плати на кінець періоду, млн. грн.	5,1	3,1	3,0	14,6	7,6
Середньомісячний ФОП, млн. грн.	237,8	291,4	375,0	451,0	502,2
Співвідношення обсягу заборгованості за заробітною платою до середньомісячного фонду оплати праці, %	2,1	1,1	0,8	3,2	1,5
Україна					
Середньомісячна заробітна плата, грн.	5 183,0	7 104,0	8 865,0	10 496,8	11 591,2
Темпи зростання середньомісячної заробітної плати, %	123,6	137,1	124,8	118,4	110,4
Заборгованість за виплатою заробітної плати на кінець періоду, млн. грн.	1 791,0	2 368,4	1 455,7	3 034,4	1 878,4
Середньомісячний ФОП, млн. грн.	40 780,4	54 551,6	67 914,8	78 127,8	85 138,9
Співвідношення обсягу заборгованості за заробітною платою до середньомісячного фонду оплати праці, %	4,4	4,3	2,1	3,9	2,2

* розраховано агентством «Кредит-Рейтинг» на підставі показників Головного управління статистики у Дніпропетровській області, що надаються окремо за кожний квартал

Джерело: Кам'янська міська рада, Державна служба статистики України, Головне управління статистики в Дніпропетровській області

Починаючи з 24 лютого 2022 року суттєвий вплив на розвиток ринку праці країни в цілому та її окремих громад чинять наслідки російської військової агресії проти України. Після значного падіння активності у лютому-березні 2022 року ринок праці поступово відновлювався у II-III кварталах 2022 року, але попит на робочі місця зростав більш швидкими темпами ніж кількість вакансій, що чинило тиск на рівень заробітної плати та, відповідно, обсяг фонду оплати праці, що оподатковується. У IV кварталі 2022 року після серії масштабних атак росії на енергетичну інфраструктуру відновлення ринку праці країни уповільнилось. Попит та пропозиція робочої сили зменшилися, а рівень безробіття залишився високим. Упродовж 2023 року тривало зростання попиту на робочу силу, підтримане поживленням економіки. Найвищий попит спостерігався на спеціальності, пов'язані з подальшим пристосуванням бізнесу до воєнних умов: робітничі професії, логістика, продажі та закупівлі. Також завдяки поступовому поживленню внутрішнього попиту зростала кількість вакансій в роздрібній торгівлі та сфері послуг. Пропозиція робочої сили у свою чергу стримується значною кількістю мігрантів за кордоном та воєнними потребами. Кількість українських мігрантів у 2023 році через посилення негативних безпекових очікувань, зокрема спричинених продовженням повітряних атак та руйнуванням Каховської ГЕС зросла, хоч і незначно, порівняно із 2022 роком.

Незважаючи на складні умови господарювання у цей період провідні підприємства Кам'янського продовжували працювати, забезпечуючи робочими місцями мешканців громади. Рівень зайнятості населення та динаміка рівня оплати праці впливали на обсяги надходжень податку на доходи фізичних осіб (найвагоміше джерело наповнення бюджету громади). Обсяги надходжень податку на доходи фізичних осіб протягом

2016-2023 рр. зростали. За результатами 2022 року обсяг надходжень податку на доходи фізичних осіб збільшився на 2,7% до відповідного показника попереднього року, у 2023 році приріст надходжень податку становив 10,6%. У 2023 році на динаміку надходжень суттєво вплинуло внесення змін до чинного законодавства щодо особливостей зарахування податку на доходи з доходів військовослужбовців оскільки, починаючи з IV кварталу 2023 року увесь обсяг зазначених надходжень зараховується до державного бюджету. При цьому, на відміну від попереднього року, у 2023 році внаслідок певної адаптації бізнесу до умов воєнного часу зростали обсяги надходжень до бюджету громади податку з доходів у вигляді заробітної плати.

За чисельністю населення (226,6 тис. осіб станом на 01.02.2022 р.) Кам'янське належить до середніх міст України. Зважаючи на структуру економіки Кам'янського – одного з важливих промислових центрів України – для громади характерною є залежність динаміки розвитку ринку праці від ефективної діяльності містоутворюючих підприємств, передусім металургійного комплексу, а також з виробництва коксу, хімічної промисловості та машинобудування.

За результатами 2016-2020 рр. рівень зайнятості мешканців громади залишався високим – питома вага зайнятих на підприємствах основного кола статистичної звітності у загальній чисельності наявного населення міста майже в усіх періодах (крім 2019 року) перевищувала відповідний показник по Україні в цілому, а темпи зростання середньомісячної заробітної плати штатних працівників були високими.

Починаючи з 24 лютого 2022 року суттєвий вплив на розвиток ринку праці країни в цілому та її окремих громад чинять наслідки російської військової агресії проти України. Протягом 2022 та 2023 років, незважаючи на складні умови господарювання, провідні підприємства Кам'янського продовжували працювати, забезпечуючи робочими місцями мешканців громади. Рівень зайнятості населення та динаміка рівня оплати праці впливають на обсяги надходжень податку на доходи фізичних осіб (найвагоміше джерело наповнення бюджету громади). Обсяги надходжень податку на доходи фізичних осіб протягом 2016-2023 рр. зростали. За результатами 2023 року обсяги надходжень податку на доходи фізичних осіб зросли на 10,6% до відповідного показника 2022 року.

1.2. Промисловість

Стратегічною галуззю економіки громади є промисловість. Місто Кам'янське є одним із великих промислових центрів країни, підприємства промислового комплексу визначають економічний профіль громади та є найбільшими роботодавцями та великими платниками податків до бюджетів усіх рівнів. У поточному році промисловий комплекс міста Кам'янське налічує 33 великих і середніх підприємства (у тому числі 4 підприємства – економічно-визначальні).

Серед основних видів промислової продукції, що виробляються міськими підприємствами є: чавун, сталь, прокат, кокс, цемент, мінеральні добрива, промислові та магістральні вагони. Найбільшими промисловими підприємствами міста є:

ПРАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ», АТ «ДНПРОАЗОТ», ПРАТ «ЮЖКОКС», ТОВ «ТАС ДНПРОВАГОНМАШ», ТОВ ПП «ЗІП», Кам'янський завод ПРАТ «КРИВИЙ РІГ ЦЕМЕНТ», ПРАТ «ХІМДИВІЗІОН», ПРАТ «ДНПРОВСЬКИЙ ЗАВОД МІНЕРАЛЬНИХ ДОБРІВ», ФІЛІЯ «СЕРЕДНЬОДНПРОВСЬКА ГЕС» ПРАТ «УКРГІДРОЕНЕРГО».

Обсяги реалізованої промислової продукції за більшістю основних галузей протягом 2016-2020⁵ рр. не мали сталої динаміки – в окремі періоди мало місце погіршення діяльності провідних підприємств металургійної галузі, хімічної та коксохімічної галузей, а також машинобудування, що у свою чергу впливало на динаміку надходжень до бюджету громади податкових платежів. У розрахунку на 1 мешканця обсяг реалізованої продукції підприємствами громади щорічно суттєво перевищував аналогічний показник по країні (у 3,5 – 4 рази).

Таблиця 1.4. Динаміка основних показників промислового комплексу в місті Кам'янське та в Україні

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Місто						
Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах по місту, млн.грн.	36 789,2	32 303,9	40 276,3	56 010,7	51 855,3	49 394,0
Темп росту обсягів реалізації (місто), %	139,2	87,8	124,7	139,1	92,6	95,3
Середній обсяг реалізації промислової продукції по місту у розрахунку на одного мешканця, грн.	149 428,1	132 284,6	166 431,0	233 086,7	217 120,2	208 501,5
Україна						
Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах по країні, млн.грн.	1 496 013,0	1 767 093,3	2 153 031,3	2 508 579,5	2 480 804,2	2 481 148,5
Темп росту обсягів реалізації (країна), %	125,1	118,1	121,8	116,5	98,9	100,0
Середній обсяг реалізації промислової продукції по Україні в розрахунку на одного мешканця, грн.	36 789,2	32 303,9	40 276,3	56 010,7	59 204,3	59 659,7

Джерело: Кам'янська міська рада, Державна служба статистики України

У лютому-березні 2022 року в умовах повномасштабної війни мало місце суттєве падіння економічної активності по всій території України через розриви ланцюгів постачання та виробництва, невизначеність та збільшення ризиків, вплив робочої сили та додаткові витрати. Починаючи з II кварталу 2022 року частина українських підприємств поступово відновлювала роботу, але значна їх кількість працювала із нижчим за довоєнний стан рівнем завантаженості. Відновлення роботи окремих галузей промисловості було, в тому числі, забезпечено налагодженням логістики, релокацією окремих підприємств у більш безпечні регіони, поступовим звільненням окупованих територій, переорієнтацією на воєнні потреби підприємств харчової, фармацевтичної, легкої промисловості та машинобудування. Крім того, заміщення імпорту добрив з російської федерації та білорусі підтримало вітчизняну хімічну промисловість, а стійкий видобуток енергетичних ресурсів – добувну. Відновлення промислового виробництва в IV кварталі 2022 року уповільнилось через атаки росії на енергетичну інфраструктуру країни, які призвели до суттєвого дефіциту електроенергії. Частина підприємств адаптувалася до перебоїв з енергопостачанням, закупаючи засоби автономного енергоживлення, але працювала на нижчому рівні потужностей. Інша

⁵ починаючи з січня 2021 року показники обсягів реалізованої продукції у розрізі окремих громад Головним управлінням статистики в Дніпропетровській області не обраховуються

частина бізнесу не мала змоги пристосуватися до таких умов через особливості виробничих процесів та обмеженість фінансових ресурсів. Зокрема, наприкінці року погіршилась ситуація в металургійному комплексі країни, яка і до цього була складною через значні руйнування та обмежені експортні можливості.

У 2023 році, завдяки налагодженню енергопостачання, поживленню зовнішнього попиту, в умовах розширення пропускної здатності західних прикордонних переходів, поліпшилася ситуація в металургії та добуванні руд, тваринництві та харчовій промисловості. Ремонти в енергетиці підтримали добувну промисловість та машинобудування, а попит на добрива – хімічну промисловість. Бюджетне фінансування сприяло подальшому зростанню промислових видів діяльності, орієнтованих на оборонні потреби. При цьому безпекові ризики залишалися значними: економічну активність пригнічували масштабні обстріли та руйнування Каховської ГЕС. Також мав місце дефіцит кваліфікованого персоналу, зумовлений міграційним фактором та зростаючими воєнними потребами.

Чутливість промислового комплексу міста Кам'янське до негативних загальнодержавних факторів залишалася значною. Протягом 2022-2023 років вплив негативних чинників на результати діяльності основних підприємств промислового комплексу міста Кам'янське був суттєвим, на обсяги надходжень податків та зборів до бюджету громади – помірним.

За даними міської ради⁶ протягом 9 місяців 2023 року підприємствами металургійного комплексу громади було виготовлено 1 344 тис. тонн чавуну (на 10,6% більше показника аналогічного періоду попереднього року) та 1 531 тис. тонн сталі (на 16,6% більше). Виробництво цементу становило 271,6 тис. тонн (на 86% більше показника аналогічного періоду 2022 року), електроенергії – 1 471,2 млн. кВт/год (на 23% більше). При цьому зменшились обсяги випуску вантажних вагонів. Залишалася складною ситуація на підприємствах хімічної галузі. Обсяги виробництва скорочувались, в тому числі внаслідок запровадження режиму простою на основних підприємствах через необхідність дотримання вимог безпеки. Протягом січня-жовтня 2023 року виробництво таких основних видів продукції галузі, як аміаку, карбаміду та хлорної продукції не здійснювалось.

Промисловий комплекс Кам'янської міської територіальної громади суттєво концентрований за основними підприємствами та галузями. Близько 2/3 загального обсягу реалізованої продукції у попередніх періодах припадало на металургійний комплекс. Крім металургії, провідними галузями промислового комплексу міста є хімічна промисловість, коксохімічна галузь, електроенергетика, виробництво неметалевої продукції та машинобудування.

Найбільшим підприємством громади є ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ» (до 14.02.2022 року – ПрАТ «Дніпровський коксохімічний завод»⁷), на якому у 2023 році зайнято 7,1 тис. осіб штатних працівників (понад 9 тис. працівників у 2022 році). Підприємство, що спеціалізується на випуску чавуну, сталі, прокату, агломерату та коксу, входить до групи Метінвест – міжнародної вертикально інтегрованої групи металургійних і гірничодобувних компаній. У металургійному підрозділі ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ»

⁶ Звіт про виконання Програми економічного і соціального розвитку Кам'янської міської територіальної громади на 2023 рік

⁷ У липні 2021 року ПрАТ «Дніпровський коксохімічний завод» було визнано переможцем торгів за результатами аукціону з продажу майнового комплексу ПАТ «Дніпровський металургійний комбінат» у рамках процедури санації підприємства

функціонують чотири основні виробничі цехи: агломераційний, доменний, конвертерний та прокатний. У коксохімічному – п'ять основних цехів: вуглепідготовчий, смолопереробний, коксовий, цех уловлювання хімічних продуктів коксування та цех сіркоочищення. До найбільших підприємств металургійної галузі громади входять також: дочірнє підприємство «ДНПРОДЗЕРЖИНСЬКИЙ СТАЛЕЛИВАРННИЙ ЗАВОД ТАС», ТДВ «ЗАВОД МЕТИЗ», підприємство об'єднання громадян «ПАРУС-МЕТИЗ» Українського товариства глухих та ТОВ НВО «ДНПРОФМАШ».

Виробництво коксу та коксохімічної продукції здійснюється підприємствами ПрАТ «ЮЖКОКС» та підрозділом коксохімічного виробництва ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ».

Провідними підприємствами хімічної галузі є: АТ «ДНПРОАЗОТ», ПрАТ «ДНПРОВСЬКИЙ ЗАВОД МІНЕРАЛЬНИХ ДОБРИВ», ТОВ ПП «ЗП», ПрАТ «ХІМДИВІЗІОН» та АТ «СМОЛИ». Найбільше підприємство галузі – АТ «ДНПРОАЗОТ» – провідний постачальник мінеральних добрив, продуктів базової хімії (їдкого натрію та синтетичної соляної кислоти), гіпохлориту натрію, товарів народного споживання та єдине підприємство в Україні по виробництву рідкого хлору, що застосовується для стерилізації питної води й очищення стічних вод. Підприємство є одним із найбільших експортерів міста. Слід зазначити, що суттєве зростання цін на енергоресурси, зокрема на газ, протягом усього аналізованого періоду негативно впливало на результати діяльності підприємств хімічної галузі та, в окремі періоди, призводило до призупинення або обмеження виробництва.

До найбільших підприємств машинобудівної галузі міста належить ТОВ «ТАС ДНПРОВАГОНМАШ», яке спеціалізується на виготовленні вантажних вагонів для магістральних залізничних доріг і різних галузей промисловості, здійсненні капітального та деповського ремонту вантажних вагонів та виробництві альтернативних видів продукції (контейнерів, сільськогосподарської техніки).

Значну питому вагу в обсягах реалізації промислової продукції підприємств міста має енергетична галузь. На території міста здійснює діяльність Середньодніпровська ГЕС потужністю 352 тис. кВт, яка входить до складу ПрАТ «УКРГІДРОЕНЕРГО» та є одним із найпотужніших постачальників електричної енергії Дніпропетровської області та України.

Промисловий комплекс міста Кам'янське є базовим з точки зору формування економічного профілю міста та регіону. Виробничу діяльність у місті здійснюють 33 великих і середніх підприємства, серед яких є найбільші роботодавці міста та платники податків до місцевого бюджету. Промисловий комплекс громади концентрований за основними підприємствами та галузями. Провідними галузями є металургія, хімічна та коксохімічна галузі, машинобудування та електроенергетика.

Протягом 9 місяців 2023 року підприємствами промислового комплексу громади було збільшено обсяги промислового виробництва чавуну, сталі, електроенергії та цементу. При цьому скоротились обсяги виробництва вантажних вагонів та продукції хімічної галузі. Чутливість промислового комплексу міста Кам'янське до негативних загальнодержавних факторів залишається значною.

1.3. Зовнішньоекономічна діяльність

Промислові підприємства Кам'янського входять до переліку основних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності Дніпропетровської області. Більша частина продукції, що виготовляють підприємства громади, сертифікована та відповідає світовому рівню якості. Провідними підприємствами експортерами-імпортерами є: ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ», АТ «ДНПРОАЗОТ», ПрАТ «ЮЖКОКС», ТОВ ПП «ЗІП», АТ «СМОЛИ». Зважаючи на те, що основним промисловим підприємством громади притаманна експортна орієнтованість, чутливість промислового комплексу до змін зовнішньоекономічної цінової кон'юнктури, світового попиту на продукцію та зовнішньоторговельної політики Уряду є значною.

Протягом 2019-2020⁸ рр., на відміну від двох попередніх років, зовнішньоторговельний товарооборот у м. Кам'янському скорочувався, передусім за рахунок зменшення надходжень імпорту. У розрахунку на 1 мешканця обсяг зовнішньоторговельного товарообороту підприємств міста щорічно перевищував середній показник по країні.

Таблиця 1.5. Динаміка показників зовнішньої торгівлі у місті Кам'янське та в Україні

Показники	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Місто						
Зовнішньоторговельний товарооборот, млн. доларів США	1 201,6	926,3	1 081,5	1 273,4	977,2	956,2
Темпи росту зовнішньоторговельного товарообороту, %	160,8	77,1	116,8	117,7	76,7	97,8
Зовнішньоторговельний товарооборот у розрахунку на 1 мешканця, доларів США	4 880,7	3 793,1	4 469,2	5 299,3	4 091,6	4 036,2
Україна*						
Зовнішньоторговельний товарооборот, млн. доларів США	75 637,1	75 611,4	92 865,1	104 481,0	110 844,0	103 304,2
Темпи росту зовнішньоторговельного товарообороту, %	69,8	100,0	122,8	112,5	106,1	93,2
Зовнішньоторговельний товарооборот у розрахунку на 1 мешканця, доларів США	1 768,9	1 775,6	2 190,9	2 478,6	2 645,3	2 484,0

* дані наведено без урахування неконтрольованих територій

Джерело: Кам'янська міська рада, Державна служба статистики України

За підсумками 2023 року за розрахунковими показниками міської ради⁹ зовнішньоторговельний оборот (товарів та послуг) підприємств громади становив 945,6 млн. дол. США, у тому числі експорт - 812,6 млн. дол. США (на 0,1% більше за обсяг 2022 року), імпорт – 133 млн. дол. США (на 5,1% більше). Сальдо зовнішньої

⁸ починаючи з січня 2021 року показники обсягів експорту та імпорту товарів та послуг у розрізі окремих громад Головним управлінням статистики в Дніпропетровській області не обраховуються

⁹ Програма економічного і соціального розвитку Кам'янської міської територіальної громади на 2024 рік

торгівлі, як і в попередніх періодах, було позитивне – коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 6,1.

Економіка Кам'янської міської територіальної громади значною мірою залучена до зовнішньоекономічних процесів. Більша частина продукції, що виготовляють підприємства громади, сертифікована та відповідає світовому рівню якості. Промислова спеціалізація громади визначається, насамперед, експортоорієнтованими металургійним комплексом та хімічною промисловістю, які є уразливими до змін зовнішньоекономічної кон'юнктури. За розрахунковими показниками міської ради зовнішньоторговельний оборот (товарів та послуг) підприємств громади у 2023 році зростав як за рахунок експорту, так і імпорту. Сальдо зовнішньої торгівлі, як і в попередніх періодах, було позитивне.

2. Комунальна власність та комунальне господарство

2.1. Житлово-комунальне господарство

Розгалужене житлово-комунальне господарство міста Кам'янське забезпечує надання комунальних послуг різним групам споживачів. Для житлово-комунального господарства міста характерні проблеми, які в цілому є типовими для переважної більшості міст України, а саме: зношеність житлового фонду та будівель бюджетних установ і окремих об'єктів інженерної та транспортної інфраструктури, високий рівень зносу комунальних мереж та обладнання, що у свою чергу призводить до суттєвих втрат енергоносіїв, невідповідність тарифів на житлово-комунальні послуги їх економічно обгрунтованому рівню через стрімке зростання цін на енергоресурси та матеріали, наявність заборгованості населення за спожиті житлово-комунальні послуги.

Починаючи з 24 лютого 2022 року житлово-комунальні служби та підприємства громади працюють у складних умовах, зумовлених ризиками воєнного часу. Стабільна робота комунальних служб забезпечує життєдіяльність громади та функціонування міської інфраструктури і інженерних мереж у в період дії воєнного стану.

Міська влада проводить роботу в напрямку покращення стану житлово-комунального господарства міста, відновлення міської інфраструктури, поліпшення надання послуг та зменшення енергоспоживання в бюджетній сфері. Міська влада щороку виділяє кошти на фінансування заходів у сфері житлово-комунального господарства. Крім того, проводиться робота у напрямку реалізації у цій сфері інвестиційних проєктів, спільних з міжнародними фінансовими організаціями, а також залучаються позикові кошти до бюджету розвитку для будівництва, реконструкції та капітального ремонту об'єктів житлово-комунального господарства та соціально-культурної сфери¹⁰.

Починаючи з 24 лютого 2022 року видатки бюджету громади на галузь здійснюються з урахуванням вимог Постанови Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 р. «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану», відповідно до яких більшість капітальних видатків відноситься до третьої черги фінансування. Бюджетом громади на 2023 рік (зі змінами) були передбачені видатки на галузь «Житлово-комунальне господарство» в обсязі 440,6 млн. грн., з яких було профінансовано 431,5 млн. грн., що становить 97,9% планового річного показника) та на 61% перевищує обсяг відповідних видатків у 2022 році.

Протягом 2023 року проводилась подальша робота з приведення тарифів на надання житлово-комунальних послуг до їх фактичної собівартості. Слід зазначити, що відповідно до Закону України «Про особливості регулювання відносин на ринку природного газу та у сфері теплопостачання під час дії воєнного стану та подальшого відновлення їх функціонування» на час дії воєнного стану та 6 місяців після місяця, в якому воєнний стан буде припинено, запроваджено мораторій на підвищення тарифів на ринку природного газу та у сфері теплопостачання. Заборгованість з різниці тарифів, що виникає у суб'єктів господарювання щодо діяльності яких запроваджено мораторій на підвищення тарифів, має бути компенсовано з державного бюджету. Протягом

¹⁰ докладніше у розділі 4 цього звіту («Боргові зобов'язання громади»)

2023 року відшкодування тарифів на послуги житлово-комунального господарства за рахунок коштів державного бюджету не здійснювалось.

За результатами 2023 року рівень покриття тарифами послуг з управління багатоквартирними будинками був достатнім, за послугами з теплопостачання – нижчим за 100%. Рівень проплати населення за усіма видами послуг був невисоким. У розрахунку на 1 мешканця загальний обсяг заборгованості населення за житлово-комунальні послуги (без урахування послуг із постачання електричної енергії та газопостачання) відповідав високому рівню боргу.

Розгалужене житлово-комунальне господарство міста Кам'янське забезпечує надання комунальних послуг різним групам споживачів. Починаючи з 24 лютого 2022 року житлово-комунальні служби та підприємства громади працюють у складних умовах, зумовлених ризиками воєнного часу. Стабільна робота комунальних служб забезпечує життєдіяльність громади та функціонування міської інфраструктури і інженерних мереж у в період дії воєнного стану.

Міська влада щороку виділяє кошти на фінансування заходів у сфері житлово-комунального господарства. Крім того, проводиться робота у напрямку реалізації у цій сфері інвестиційних проєктів спільних з міжнародними фінансовими організаціями, а також залучаються позикові кошти до бюджету розвитку. У 2023 році обсяг профінансованих з бюджету громади видатків на житлово-комунальне господарство суттєво збільшився, порівняно із попереднім роком.

2.2. Комунальна власність

Кам'янська міська рада від імені та в інтересах територіальної громади відповідно до чинного законодавства наділена повноваженнями щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності. За рішенням ради виконуються усі майнові операції, в тому числі об'єкти права комунальної власності можуть передаватися у постійне або тимчасове користування юридичним та фізичним особам, надаватися в оренду, продаватися та купуватися, використовуватись як застава. Міська рада вирішує також питання відчуження об'єктів права комунальної власності та визначає доцільність, порядок та умови відчуження. Доходи від відчуження об'єктів права комунальної власності зараховуються до місцевого бюджету та спрямовуються на фінансування заходів, передбачених бюджетом розвитку. Слід зауважити, що активний продаж об'єктів права комунальної власності може в подальшому суттєво обмежити як обсяги надходжень до бюджету розвитку (доходи від операцій з капіталом – вичерпний ресурс), так і доходів загального фонду від оренди землі та майна.

Земельні ресурси

Джерелами надходжень до бюджету громади є надходження від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення та надання земельних ділянок в оренду. Впродовж 2023 року було продано шляхом викупу 54 земельні ділянки комунальної

власності загальною площею 11,25 га, до бюджету загалом надійшло 28,8 млн. грн. (Таблиця 2.1).

Таблиця 2.1. Інформація щодо продажу та оренди земельних ділянок у місті Кам'янське

Показник	Од. виміру	2019	2020	2021	2022	2023
Продаж						
Кількість проданих земельних ділянок,	шт.	5	44	91	50	54
у т. ч. через аукціони	шт.	-	-	-	-	-
Загальна площа земельних ділянок, які були продані,	га	2,37	4,10	12,72	2,44	11,25
у т. ч. через аукціони	га	-	-	-	-	-
Надійшло коштів до бюджету	тис. грн.	5 435,0	5 447,6	19 830,8	8 198,9	28 768,3
Оренда						
Кількість укладених договорів оренди на кінець року	шт.	2 152	1 894	1 742	1 771	1 799
Кількість укладених договорів оренди протягом року	шт.	351	325	514	231	262
Загальна площа земельних ділянок, що перебувають в оренді	га	2 080,7	2 093,5	2 090,1	2 111,2	2 081,3
Надійшло коштів до бюджету	тис. грн.	435 385,7	435 670,9	500 808,5	562 984,0	716 094,6

Джерело: Кам'янська міська рада

Вагомим джерелом наповнення бюджету громади є кошти від оренди землі та сплати земельного податку з юридичних та фізичних осіб, які загалом формують понад 1/3 доходів загального фонду бюджету громади без урахування трансфертів. За результатами 2023 року обсяг надходжень плати за землю становив 796,4 млн. грн. (у тому числі орендна плата 716,1 млн. грн.) та збільшився, порівняно з 2022 роком, на 22,1%. Як і в попередніх періодах, має місце несплата окремими платниками земельних платежів.

Орендні ставки за користування земельними ділянками були встановлені Рішенням Кам'янської міської ради від 22.06.2018 р. №1105-25/VII «Про ставки земельного податку, розмір орендної плати за землю, пільги зі сплати земельного податку на території міста» (зі змінами).

Комунальне майно

У власності територіальної громади перебуває значна кількість об'єктів, у тому числі таких, що становлять комерційний інтерес. У 2023 році було продано на конкурентних засадах 1 об'єкт площею 0,015 тис. кв. м (Таблиця 2.2).

Таблиця 2.2. Інформація щодо продажу та оренди об'єктів комунального майна в місті Кам'янське

Показник	Од. виміру	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Продаж							
Кількість реалізованих об'єктів комунальної власності	шт.	-	2	8	4	-	1
Загальна площа об'єктів комунальної власності, що були приватизовані	тис. кв. м		0,4	11,2	0,3	-	0,015
Надійшло коштів до бюджету	тис. грн.	-	951,5	11 826,6	524,5	-	90,8
Оренда							
Кількість укладених договорів оренди на кінець року	шт.	442	463	428	330	316	285
Кількість укладених договорів оренди протягом року	шт.	95	86	39	62	40	18
Загальна площа об'єктів комунальної власності, що перебувають в оренді	тис. кв. м	44,3	62,7	50,1	46,6	59,0	57,7
Надійшло коштів до бюджету	тис. грн.	4 310,5	3 670,0	4 434,8	3 724,6	2 481,1	2 423,5

Джерело: Кам'янська міська рада

Загалом за результатами 2023 року до бюджету громади надійшло 2,4 млн. грн. плати за оренду майна – на 2,3% менше обсягу надходжень попереднього року, рівень виконання річного плану був низьким та становив 25%.

З 19.06.2021 р. набрала чинності постанова Кабінету Міністрів України №630 від 28.04.2021 р. «Деякі питання розрахунку орендної плати за державне майно», за якою були встановлені орендні ставки, що використовуються у разі передачі в оренду без проведення аукціону. Ставки за оренду комунального майна для бюджетних установ, організацій, закладів встановлено на рівні 3-5 відсотків від ринкової вартості майна. Користуючись правом, наданим ст.17 Закону України «Про оренду державного та комунального майна», з метою раціонального використання коштів бюджету, міською радою 28.07.2021 р. було прийнято рішення «Про затвердження Методики розрахунку орендної плати за нерухоме комунальне майно територіальної громади м. Кам'янського для визначеного кола орендарів». Протягом 2023 року орендні ставки не змінювались.

Кам'янська міська рада від імені та в інтересах територіальної громади відповідно до чинного законодавства наділена повноваженнями щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності. У власності територіальної громади перебуває значна кількість об'єктів, у тому числі таких, що становлять комерційний інтерес. Обсяги надходжень від приватизації комунального майна та продажу земельних ділянок не мають сталої динаміки, тоді як надходження від оренди землі та майна залишалися важливими постійними джерелами наповнення загального фонду місцевого бюджету. Протягом 2023 року Кам'янська міська рада здійснювала продаж земельних ділянок та майна, а також продовжила передачу в оренду об'єктів комунальної власності. У минулому році покращилась динаміка надходжень від оренди землі. Загалом, за результатами 2023 року питома вага надходжень від операцій з майном та землею комунальної власності (продаж та оренда) у структурі доходної частини бюджету громади без урахування трансфертів зросла та становила 30,7% (29,2% у 2022 році) та, як і раніше, суттєво перевищувала аналогічні показники по місцевих бюджетах у цілому.

3. Бюджет територіальної громади

3.1. Загальна характеристика стану місцевих фінансів громади

До 2020 року зведений бюджет м. Кам'янського включав міський бюджет та селищний бюджет смт Карнаухівка. Наприкінці 2019 року було створено Кам'янську міську територіальну громаду, до складу якої входять м. Кам'янське, смт Карнаухівка та с. Світле. Кам'янська міська територіальна громада має власний єдиний бюджет, який ухвалюється Кам'янською міською радою.

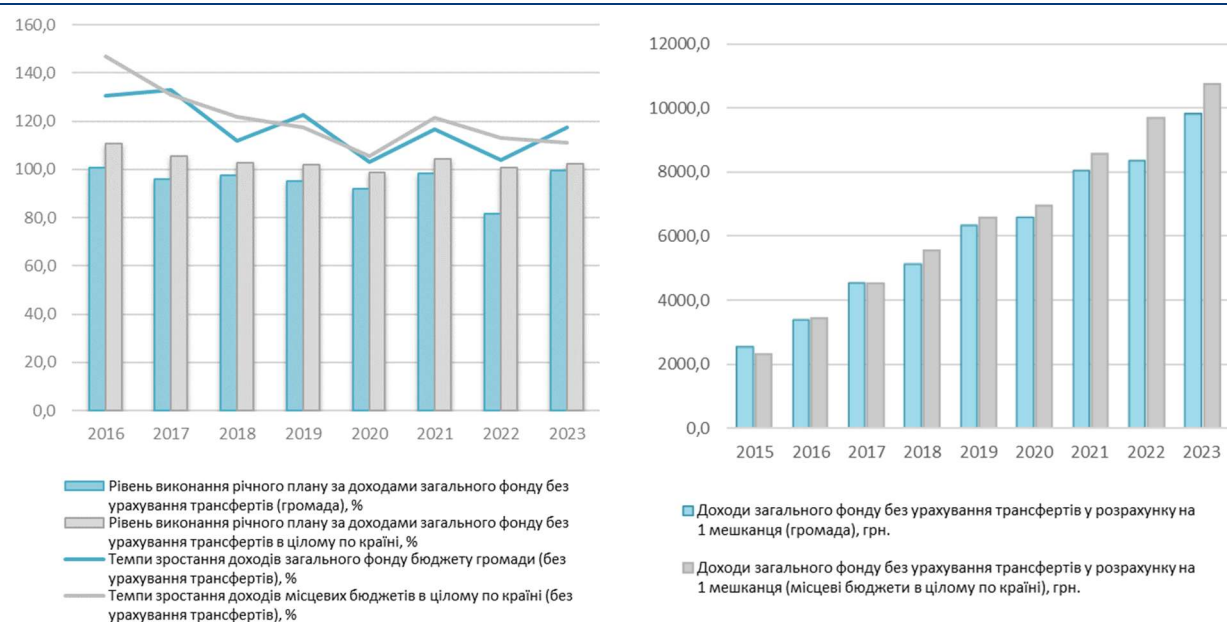
Організація бюджетного процесу громади здійснюється відповідно до Конституції України, Бюджетного кодексу України, Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік та інших законодавчих актів. Департамент фінансів міської ради забезпечує реалізацію державної бюджетної політики на території громади, загальну організацію бюджетного процесу в місті та координує діяльність його учасників, виконує функції складання та виконання місцевого бюджету, контролю за витрачанням коштів розпорядниками бюджетних коштів, а також інші функції, пов'язані з управлінням коштами місцевого бюджету. За доходами та видатками запроваджено казначейське обслуговування бюджету громади. Звіти про виконання бюджету складаються щомісячно. Річні та квартальні звіти про виконання бюджету громади затверджуються міською радою за поданням виконавчих органів ради. В місті Кам'янське забезпечується висока ефективність фінансової політики, дотримуються норми чинного законодавства у цій сфері, забезпечується оперативність прийняття та реалізації управлінських рішень.

Доходи бюджету громади формуються за рахунок податкових надходжень, неподаткових надходжень, доходів від операцій з капіталом, цільових фондів та трансфертів. Податкові надходження (найбільш прогнозовані та передбачувані джерела формування доходів) мають найбільшу питому вагу у структурі бюджету громади.

Динаміка доходної частини бюджету міста Кам'янське (без урахування трансфертів) протягом 2015-2019 рр. була позитивною. Враховуючи суттєвий рівень чутливості господарського комплексу м. Кам'янського, зокрема великих промислових підприємств, які відносяться до переліку основних платників податків, до негативних економічних факторів, темпи зростання доходної частини бюджету (без урахування трансфертів) в окремі періоди (зокрема, у 2016 та 2017 роках) були нижчі за загальнодержавні середні показники. У 2020 році, з огляду на вплив несприятливих макроекономічних умов унаслідок обмеження економічної діяльності через запровадження карантину, динаміка доходів бюджету уповільнилась – обсяг доходів бюджету громади (без урахування трансфертів) скоротився на 0,5% до відповідного показника попереднього року. При цьому, зважаючи на те, що основні містоутворюючі підприємства продовжували роботу у період карантину в повному обсязі, обсяг податкових надходжень зростав протягом усього аналізованого періоду. У 2021 році позитивну динаміку зростання обсягів доходної частини бюджету громади було відновлено.

У 2022 та 2023 роках на темпи росту доходів бюджету громади значною мірою впливали наслідки російської військової агресії проти України. Протягом 2022 року обсяг доходів бюджету громади (без урахування трансфертів) зростав, але нижчими,

ніж у 2021 році темпами. У 2023 році динаміка надходжень за більшістю основних джерел наповнення бюджету громади покращилась, обсяг доходів загального фонду бюджету громади (без урахування трансфертів) збільшився на 17,6% до відповідного показника 2022 року.

Малюнок 3.1. Динаміка доходної частини загального фонду бюджету громади (зліва) та бюджетної забезпеченості Кам'янської міської територіальної громади за загальним фондом (справа) у порівнянні до середніх показників по країні

Джерело: Дані Кам'янської міської ради, Державна служба статистики України, Міністерство фінансів України

Рівень бюджетної забезпеченості зберігався на достатньому рівні у порівнянні з іншими містами країни – співвідношення обсягу доходів загального фонду бюджету громади в розрахунку на одного мешканця до середнього показника по місцевих бюджетах у цілому (без урахування трансфертів) за результатами виконання бюджету в 2023 році становило 91,6% (86,5% в 2022 році та 94,2% у 2021 році).

Основні показники, що характеризують стан місцевих фінансів Кам'янської міської територіальної громади, наведено нижче (Таблиця 3.1).

Таблиця 3.1. Динаміка окремих бюджетних показників Кам'янської міської територіальної громади

Показник	2019	2020	2021	2022	2023
Структура доходної та видаткової частин місцевого бюджету					
Співвідношення обсягу доходів загального фонду бюджету громади (без урахування трансфертів) у розрахунку на одного мешканця до середнього показника по країні, %	96,9	95,2	94,2	86,5	91,6
Співвідношення базової дотації до доходної частини загального фонду бюджету громади без урахування трансфертів, %	дотація відсутня	дотація відсутня	дотація відсутня	дотація відсутня	4,0
Концентрація доходів загального фонду бюджету за основними платниками	висока	висока	висока	висока	висока
Концентрація доходів бюджету за основними платниками	висока	висока	висока	висока	висока
Питома вага доходів бюджету розвитку (без урахування трансфертів) в обсязі доходів спеціального фонду бюджету (без урахування трансфертів), %	7,5	27,8	20,7	20,9	26,3
Питома вага капітальних видатків у загальній сумі видатків, %	16,3	18,4	25,2	7,1	11,9
Виконання місцевого бюджету та фінансова гнучкість					
Виконання плану за доходами загального фонду (без урахування трансфертів), %	95,1	92,2	98,3	81,8	99,7
Виконання плану за доходами спеціального фонду (без урахування трансфертів), %	112,9	92,3	103,8	47,8	96,4
Виконання плану за видатками бюджету в цілому, %	95,8	93,8	97,8	82,5	88,6
Виконання плану за доходами бюджету в цілому, %	96,9	93,9	98,8	83,4	91,7
Темп росту обсягу доходної частини бюджету громади (без урахування трансфертів) до попереднього бюджетного періоду, %	118,4	99,5	117,6	100,5	120,9
Темп росту обсягу доходної частини бюджету громади до попереднього бюджетного періоду, %	105,7	76,3	118,4	93,5	127,5
Темп росту обсягу видаткової частини бюджету громади до попереднього бюджетного періоду, %	106,8	82,7	120,9	80,3	124,5
Співвідношення дефіциту/профіциту бюджету громади до доходної частини бюджету, %	-0,6	-9,0	-11,4	4,3	6,6
Співвідношення сальдо операційного балансу бюджету громади до операційних доходів відповідного бюджетного періоду, %	11,8	6,8	12,4	13,9	17,9
Рівень покриття фінансовими доходами видатків на обслуговування боргу, %	борг відсутній	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Дані Кам'янської міської ради, розрахунки агентства «Кредит-Рейтинг»

Рівень самостійності бюджету достатній, залежність від базової дотації у 2023 році була низькою (у попередніх періодах цей вид трансфертів бюджет Кам'янської міської територіальної громади не отримував). Бюджетом громади на 2024 рік передбачено надходження базової дотації в обсязі 30,1 млн. грн., що втричі менше за відповідний показник у 2023 році.

Зважаючи на структуру господарського комплексу, для бюджету Кам'янської міської територіальної громади характерним є значний рівень галузевої концентрації джерел наповнення доходної частини загального фонду, крім того має місце суттєва залежність місцевих фінансів від результатів діяльності окремих підприємств. За результатами 2023 року надходження від ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ» формували 26,7% доходної частини загального фонду бюджету громади без урахування трансфертів, від АТ «ДНПРОАЗОТ» – 8,9%, від ПрАТ «ЮЖКОКС» – 3,9%. Чутливість доходної частини бюджету громади до економічних ризиків є значною, як і в більшості інших

громад України, на території яких також сформований потужний промисловий комплекс.

Бюджет Кам'янської міської територіальної громади у форматі бюджетного балансу із розбивкою на загальний та спеціальний фонди наведено нижче (Таблиця 3.2).

Таблиця 3.2. Агрегований бюджет Кам'янської міської територіальної громади у форматі бюджетного балансу, тис. грн.

Показник	2022			2023		
	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Виконано	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Виконано
Податкові надходження	1 874 985,6	8 920,7	1 883 906,3	2 199 937,5	10 068,6	2 210 006,1
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	20 724,2	22 043,9	42 768,2	29 381,0	70 633,5	100 014,5
Отримані трансферти на здійснення поточних видатків	441 417,0	3 065,6	444 482,7	633 698,0	24 373,3	658 071,3
Операційні надходження всього	2 337 126,8	34 030,3	2 371 157,1	2 863 016,5	105 075,5	2 968 092,0
Поточні видатки на заробітну плату, використання товарів та послуг та інші поточні видатки	1 696 539,7	29 426,1	1 725 965,8	1 981 282,5	66 622,4	2 047 904,9
Поточні трансферти та соціальне забезпечення	315 195,9	0,0	315 195,9	390 225,2	0,0	390 225,2
Операційні видатки всього	2 011 735,6	29 426,1	2 041 161,7	2 371 507,7	66 622,4	2 438 130,1
Операційний баланс	325 391,2	4 604,2	329 995,4	491 508,8	38 453,1	529 961,8
Фінансовий дохід	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	74 042,3	0,0	74 042,3	59 337,9	0,0	59 337,9
Фінансовий баланс	-74 042,3	0,0	-74 042,3	-59 337,9	0,0	-59 337,9
Поточний баланс	251 348,9	4 604,2	255 953,1	432 170,9	38 453,1	470 623,9
Капітальні надходження	0,1	8 199,2	8 199,2	0,7	28 859,1	28 859,8
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	0,0	583,0	583,0	0,0	38 157,3	38 157,3
Капітальні надходження всього	0,1	8 782,1	8 782,2	0,7	67 016,4	67 017,1
Придбання основного капіталу	0,0	24 726,4	24 726,4	0,0	157 363,2	157 363,2
Капітальні трансферти	47,8	138 116,1	138 163,9	0,0	180 288,5	180 288,5
Капітальні видатки всього	47,8	162 842,5	162 890,3	0,0	337 651,6	337 651,6
Капітальний баланс	-47,7	-154 060,3	-154 108,1	0,7	-270 635,2	-270 634,5
Баланс після капітальних видатків	251 301,2	-149 456,1	101 845,1	432 171,5	-232 182,1	199 989,4
Кредитування (з врахуванням повернення)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Профіцит/дефіцит	251 301,2	-149 456,1	101 845,1	432 171,5	-232 182,1	199 989,4
Фінансування	-251 301,2	149 456,1	-101 845,1	-432 171,5	232 182,1	-199 989,4
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Дані Кам'янської міської ради, розрахунки агентства «Кредит-Рейтинг»

Бюджет Кам'янської міської територіальної громади за результатами виконання в 2023 році, як і в попередніх періодах, мав позитивне сальдо операційного балансу за загальним та спеціальним фондами. У поточному році міська рада активні операції з тимчасово-вільними бюджетними коштами не проводила. При цьому Кам'янська міська рада здійснювала видатки на обслуговування боргу, відповідно фінансовий баланс мав негативне значення.

Бюджет громади за підсумками 2023 року виконано з профіцитом обсягом майже 200 млн. грн., у тому числі профіцит загального фонду склав 432,2 млн. грн., спеціальний фонд виконано з дефіцитом обсягом 232,2 млн. грн. Основні джерела фінансування бюджету Кам'янської міської територіальної громади з розбивкою на загальний та спеціальний фонди наведено нижче (Таблиця 3.3).

Таблиця 3.3. Основні джерела фінансування бюджету Кам'янської міської територіальної громади, тис. грн.

Показник	2022			2023		
	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Виконано	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Виконано
Профіцит/дефіцит	251 301,2	-149 456,1	101 845,1	432 171,5	-232 182,1	199 989,4
Фінансування	-251 301,2	149 456,1	-101 845,1	-432 171,5	232 182,1	-199 989,4
Зміни залишків	-3 120,9	10 215,2	7 094,3	-60 949,2	-50 148,4	-111 097,7
залишок на початок року	16 011,7	20 173,8	36 185,5	19 132,6	9 958,5	29 091,2
залишок на кінець року	19 132,6	9 958,5	29 091,2	80 081,9	60 107,0	140 188,8
Фінансування за рахунок казначейського рахунку	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Залучення	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Погашення	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Зміни обсягів депозитів та цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Повернення коштів з депозитів або пред'явлення цінних паперів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Розміщення коштів на депозитах або придбання цінних паперів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Фінансування за борговими операціями	0,0	-108 925,9	-108 925,9	0,0	-89 369,3	-89 369,3
Запозичення	0,0	0,0	0,0	0,0	41 633,4	41 633,4
Погашення	0,0	-108 925,9	-108 925,9	0,0	-131 002,7	-131 002,7
Інші розрахунки	0,0	-13,4	-13,4	-95,3	572,9	477,6
кошти, що передаються до бюджету розвитку	-248 180,3	248 180,3	0,0	-371 127,0	371 127,0	0,0
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Дані Кам'янської міської ради, розрахунки агентства «Кредит-Рейтинг»

Джерелом покриття дефіциту спеціального фонду були кошти, що передаються із загального фонду до бюджету розвитку та запозичення. Також за рахунок коштів бюджету розвитку здійснювались витрати на погашення місцевих запозичень відповідно до укладених угод.

3.2. Ліквідність

Ліквідність бюджету громади за результатами 2020-2022 рр. перебувала на невисокому рівні за загальним фондом та помірному рівні за спеціальним фондом. Протягом 2023 року показники ліквідності зросли до помірного рівня за загальним фондом та до високого рівня за спеціальним фондом (Таблиця 3.4).

Таблиця 3.4. Динаміка показників ліквідності бюджету Кам'янської міської територіальної громади

Показник	2019	2020	2021	2022	2023
Співвідношення залишків на рахунках загального фонду місцевого бюджету з урахуванням коштів на депозитах до видатків загального фонду за аналізований бюджетний період, %	1,2	0,6	0,8	0,9	3,3
Співвідношення залишків на рахунках спеціального фонду місцевого бюджету з урахуванням коштів на депозитах до видатків спеціального фонду за аналізований бюджетний період, %	1,2	1,4	2,6	5,2	14,9
Співвідношення обсягу кредиторської заборгованості загального фонду станом на кінець бюджетного періоду до видатків загального фонду за цей період (без урахування коштів, що передаються до спеціального фонду),%	2,2	3,4	1,0	6,8	2,1
Співвідношення кредиторської заборгованості спеціального фонду станом на кінець бюджетного періоду до видатків спеціального фонду за цей період, %	0,0	0,0	0,01	0,29	0,06
Співвідношення обсягу залучених позичок з єдиного казначейського рахунку до доходів загального фонду бюджету, %	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Дані Кам'янської міської ради, розрахунки агентства «Кредит-Рейтинг»

Станом на 01.01.2023 р. та 01.01.2024 року обсяг кредиторської заборгованості бюджету за спеціальним фондом був несуттєвим. У свою чергу протягом 2022 року утворився значний обсяг кредиторської заборгованості загального фонду бюджету громади, що зумовлено особливостями казначейського обслуговування бюджетів відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 09.06.2021 р. «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану». Протягом 2023 року обсяг кредиторської заборгованості було суттєво зменшено та станом на 01.01.2024 р. співвідношення обсягу кредиторської заборгованості бюджету за загальним фондом до відповідних видатків за 2023 рік перебувало на низькому рівні.

Протягом 2017 та 2018 років, зважаючи на низькі показники ліквідності, до бюджету громади залучалися короткотермінові позички з єдиного казначейського рахунку на покриття тимчасових касових розривів (в межах бюджетного періоду) за загальним фондом. Залежність від залучення позичок у 2017 році була помірною, у 2018 році – низькою. У 2019-2023 рр. короткотермінові позички з єдиного казначейського рахунку на покриття тимчасових касових розривів не залучалися.

3.3. Виконання доходної частини бюджету

Протягом 2023 року до доходної частини бюджету громади надійшло 3 035,1 млн. грн. Обсяг доходної частини бюджету збільшився на 27,5% до відповідного показника у 2022 році, обсяг власних доходів бюджету громади (без урахування міжбюджетних трансфертів) збільшився на 20,9% (Таблиця 3.5).

Таблиця 3.5. Виконання доходної частини бюджету Кам'янської міської територіальної громади, тис. грн.

Показники	2021 (виконано)	2022 (виконано)	2023 (план)	2023 (виконано)	% виконання річного плану	Темп росту до відп. періоду, %
Податкові надходження	1 813 391,9	1 883 906,3	2 210 064,0	2 210 006,1	100,0	117,3
<i>питома вага податкових надходжень в обсязі доходної частини бюджету, %</i>	<i>71,2</i>	<i>79,2</i>	<i>66,8</i>	<i>72,8</i>	<i>109,0</i>	<i>92,0</i>
Податок на доходи фізичних осіб	929 413,4	954 971,8	1 079 350,0	1 055 763,3	97,8	110,6
Податок на прибуток підприємств	34,2	190,8	320,0	493,9	154,4	258,9
Рентна плата	0,01	0,01	0,02	0,02	100,4	476,1
Акцизний податок	98 577,2	80 213,4	121 500,0	117 468,3	96,7	146,4
Податок на нерухоме майно (за виключенням податку та орендної плати за землю з юридичних та фізичних осіб)	26 643,6	25 440,6	30 700,0	34 890,3	113,6	137,1
Податок та орендна плата за землю з юридичних та фізичних осіб	592 633,4	652 143,9	780 000,0	796 447,6	102,1	122,1
Транспортний податок з юридичних та фізичних осіб	484,9	251,4	345,0	407,3	118,1	162,0
Єдиний податок	156 588,7	161 557,2	189 400,0	194 033,5	102,4	120,1
Місцеві податки й збори, крім єдиного податку та податків на нерухоме майно	153,8	216,6	230,0	433,1	188,3	200,0
Інші податки та збори	8 862,6	8 920,7	8 219,0	10 068,6	122,5	112,9
Неподаткові надходження	83 800,1	42 768,2	117 362,9	100 014,5	85,2	233,9
<i>питома вага неподаткових надходжень в обсязі доходної частини бюджету, %</i>	<i>3,3</i>	<i>1,8</i>	<i>3,5</i>	<i>3,3</i>	<i>92,9</i>	<i>183,4</i>
Власні надходження бюджетних установ та організацій	61 796,8	22 028,0	79 321,4	66 512,9	83,9	301,9
Надходження коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва	15,1	0,0	0,0	0,0	-	-
Плата за оренду майнових комплексів та іншого майна, що є у комунальній власності	3 729,9	2 481,1	9 700,0	2 423,5	25,0	97,7
Державне мито	1 289,2	873,6	950,0	1 917,7	201,9	219,5
Плата за надання адміністративних послуг	9 678,2	12 344,5	14 438,0	12 471,4	86,4	101,0
Інші неподаткові надходження	7 290,8	5 040,9	12 953,5	16 689,0	128,8	331,1
Доходи від операцій з капіталом	20 608,1	8 199,2	21 949,3	28 859,8	131,5	352,0
<i>питома вага операцій з капіталом в обсязі доходної частини бюджету, %</i>	<i>0,81</i>	<i>0,34</i>	<i>0,66</i>	<i>0,95</i>	<i>143,4</i>	<i>276,0</i>
Кошти від продажу основного капіталу	437,7	0,3	91,4	91,5	100,1	28 520,9
Кошти від продажу землі і нематеріальних активів	20 170,5	8 198,9	21 857,9	28 768,3	131,6	350,9
Цільові фонди	8 000,0	0,0	0,0	0,0	-	-
Разом доходів	1 925 800,2	1 934 873,7	2 349 376,3	2 338 880,5	99,6	120,9
Трансферти з державного бюджету	576 739,7	431 470,5	872 312,5	608 612,5	69,8	141,1
<i>питома вага трансфертів в обсязі доходної частини бюджету, %</i>	<i>22,7</i>	<i>18,1</i>	<i>26,4</i>	<i>20,1</i>	<i>76,1</i>	<i>110,6</i>
Усього доходів	2 502 539,9	2 366 344,1	3 221 688,8	2 947 492,9	91,5	124,6
Трансферти з місцевих бюджетів	43 701,4	13 595,2	87 912,1	87 616,1	99,7	644,5
Усього	2 546 241,2	2 379 939,3	3 309 600,9	3 035 109,1	91,7	127,5

Джерело: Кам'янська міська рада, розрахунки агентства «Кредит-Рейтинг»

Основними джерелами формування доходної бази бюджету Кам'янської міської територіальної громади у 2023 році, як і в попередніх періодах, залишалися податкові надходження та трансферти (з державного та місцевого бюджетів). Протягом 2023 року, обсяг податкових надходжень зростав, що було забезпечено збільшенням обсягів надходжень майже за усіма основними джерелами.

Обсяги надходжень трансфертів до бюджету громади протягом 2023 року зросли, передусім внаслідок надходжень до бюджету громади базової дотації та додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації. У попередньому бюджетному періоді такі види трансфертів до бюджету громади не надходили. Також суттєво зросли обсяги надходжень субвенції з державного бюджету на реалізацію проєктів в рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України. При цьому структура міжбюджетних трансфертів бюджету громади, що склалася протягом усього аналізованого періоду, свідчить про збереження достатнього рівня самостійності місцевого бюджету, залежність бюджету від надходжень базової дотації у 2023 році була низькою.

Обсяги неподаткових надходжень у 2023 році зросли в 2,3 рази до відповідного показника 2022 року внаслідок покращення динаміки майже за усіма основними джерелами, крім плати за оренду майнових комплексів та іншого майна, що є у комунальній власності. Зокрема мало місце збільшення обсягів надходжень державного мита, плати за надання адміністративних послуг, інших неподаткових надходжень. Також суттєво зросли обсяги власних надходжень бюджетних установ та організацій (як у частині надходжень від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством, так і за іншими джерелами власних надходжень бюджетних установ). У 2023 році, як і в 2018-2022 рр., міська рада кошти на депозит в установах банків не розміщувала та відсоткові платежі за користування тимчасово вільними бюджетними коштами до бюджету громади не надходили.

За результатами 2023 року обсяги надходжень від операцій з капіталом зросли в 3,5 рази. Сукупна питома вага доходів від операцій з капіталом за результатами 2023 року зросла, але залишалась невисокою – вони формували 0,95% загального обсягу доходної частини бюджету громади.

Починаючи з 24 лютого 2022 року на динаміку доходів бюджетів територіальних громад України та рівень виконання плану як за доходами, так і видатками значною мірою впливають негативні наслідки російської військової агресії проти України. При цьому за результатами 2023 року динаміка надходжень за більшістю основних джерел доходів бюджету громади покращилась, порівняно з минулим роком, але рівень виконання річного плану за доходами бюджету громади (без урахування трансфертів) був дещо нижчим за 100%. Уточнений річний план на 2023 рік за доходами в цілому (без урахування трансфертів) було виконано на 99,6%, у тому числі відповідні планові річні показники доходної частини загального фонду виконані на 99,7%, спеціального фонду – на 96,4% (Додатки до рейтингового звіту №№3-4).

Основними джерелами загального фонду бюджету громади залишалися податок та збір на доходи фізичних осіб, плата за землю (орендна плата за землю та земельний податок

з юридичних та фізичних осіб у складі податку на майно), єдиний податок, а також акцизний податок.

Податок на доходи фізичних осіб, як і раніше, мав найбільшу питому вагу в структурі доходів загального фонду бюджету громади без урахування трансфертів (47,4%). За результатами 2023 року обсяги надходжень за цим джерелом зросли на 10,6% до відповідного показника 2022 року, річний план було виконано на 97,8%. Недовиконання планових призначень мало місце передусім у частині надходжень податку з доходів військовослужбовців, оскільки починаючи з IV кварталу 2023 року увесь обсяг зазначених надходжень зараховується до державного бюджету. При цьому, зважаючи на поступове адаптування бізнесу до воєнних умов, у 2023 році, на відміну від попереднього року, мало місце зростання надходжень податку з доходів у вигляді заробітної плати (на 1,1%), а також податку на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами із доходів платника податку інших, ніж заробітна плата (на 6,3%) Крім того, у 2023 році до бюджету громади надходили кошти податку на доходи фізичних осіб із доходів спеціалістів резидента Дія Сіті. Позитивно на динаміку надходжень податку впливало збереження зарахування додаткового нормативу у розмірі 4% податку на доходи фізичних осіб за рахунок зниження надходжень до державного бюджету¹¹.

В аналізованому періоді в місті зберігалась висока галузева концентрація надходжень до бюджету громади податку на доходи фізичних осіб, а також концентрація надходжень цього податку за окремими основними платниками, в тому числі: ПРАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ»¹², АТ «ДНІПРОАЗОТ», ПРАТ «ЮЖКОКС».

Близько 35,7% доходів загального фонду бюджету громади (без урахування трансфертів) у аналізованому періоді формували надходження плати за землю в складі податку на нерухомість (разом земельний податок та орендна плата за землю з юридичних та фізичних осіб), 89,9% надходжень яких становила орендна плата. За результатами 2023 року сукупний обсяг надходжень земельного податку та орендної плати за землю збільшився до відповідного показника 2022 року на 22,1%, рівень виконання плану за надходженнями земельних платежів був високим – 102,1% планового річного показника. Концентрація надходжень земельних платежів за основними платниками залишається суттєвою. Найбільші платники земельних платежів до бюджету громади – великі промислові підприємства: ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ», АТ «ДНІПРОАЗОТ», ПрАТ «ЮЖКОКС», а також Регіональна філія «Придніпровська залізниця» АТ «УКРАЇНСЬКА ЗАЛІЗНИЦЯ».

Упродовж 2023 року до загального фонду бюджету Кам'янської міської територіальної громади надійшло 194 млн. грн. єдиного податку (8,7% доходів загального фонду без урахування трансфертів) – на 20,1% більше показника 2022 року. Рівень виконання плану був високим: 102,4% планового річного показника. Протягом 2022 та 2023 років на динаміку надходжень та рівень виконання плану значною мірою впливали пільги надані платникам єдиного податку відповідно до норм Закону України від 15.03.2022 р. №2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану». Приріст податку у другій

¹¹ Відповідно до статті 23 Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» (прийнято 03.11.2022 року), як виняток із положень пункту 1 частини 2 статті 29 та пункту 1 частини першої статті 64 Бюджетного кодексу України, податок на доходи фізичних осіб зараховується другий рік поспіль до загального фонду бюджетів міських територіальних громад у розмірі 64%

¹² У липні 2021 року відбувся аукціон з продажу майнового комплексу ПАТ «Дніпровський металургійний комбінат» у рамках процедури санації підприємства. Переможцем торгів став ПрАТ «Дніпровський коксохімічний завод» – з 14.02.2022 року має назву ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ»

половині минулого року забезпечило скасування з 01.08.2023 р. пільгового оподаткування для платників єдиного податку третьої групи.

Вагомим джерелом наповнення загального фонду бюджету залишається акцизний податок. Упродовж 2023 року до загального фонду бюджету громади загалом надійшло 117,6 млн. грн. акцизного податку (акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів, акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів та акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів), що в цілому становило 96,7% планового річного показника та було на 46,4% більше за відповідний показник 2022 року. Зокрема, внаслідок відновлення оподаткування нафтопродуктів на державному рівні, суттєво зросли обсяги надходжень від акцизного податку з виробленого та ввезеного пального. Також мало місце збільшення надходжень акцизного податку з реалізації виробниками та/або імпортерами, у тому числі в роздрібній торгівлі тютюнових виробів, тютюну та промислових замінників тютюну, рідин, що використовуються в електронних сигаретах.

Основними джерелами наповнення спеціального фонду бюджету громади є доходи бюджету розвитку, власні надходження бюджетних установ, екологічний податок та, в окремі періоди, трансферти. Загалом, протягом 2023 року до спеціального фонду бюджету надійшло 172,1 млн. грн. – в 4 рази більше, ніж у 2022 році. Збільшення обсягів надходжень відбулось за усіма основними джерелами власних доходів спеціального фонду. Також до спеціального фонду бюджету громади надходили концесійні платежі від ТОВ «КАМ'ЯНСЬКА ТЕПЛОГЕНЕРУЮЧА КОМПАНІЯ»¹³ (у 2022 році концесійні платежі не надходили).

Обсяг надходжень трансфертів до спеціального фонду бюджету зростав, у тому числі внаслідок суттєвого збільшення надходжень коштів субвенції з державного бюджету на реалізацію проєктів в рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України, а також субвенції з обласного бюджету на соціально-економічний розвиток окремих територій.

Доходи бюджету розвитку зросли у 2023 році в 3,5 рази до відповідного попереднього бюджетного періоду внаслідок збільшення обсягу надходжень від продажу землі та майна. Питома вага доходів бюджету розвитку у доходах спеціального фонду бюджету громади (без урахування трансфертів) становила 26,3% (20,9% у 2022 році). Суттєвим джерелом наповнення бюджету розвитку, крім його доходів, є кошти, що передаються із загального фонду до спеціального. На покриття дефіциту бюджету розвитку в 2023 році із загального фонду до спеціального було спрямовано 371,1 млн. грн., а в 2024 році планується передати до спеціального фонду 324,4 млн. грн. При цьому необхідно відзначити, що станом на 01.01.2024 р. прямиий борг Кам'янської міської ради становив 289,4 млн. грн.

¹³ відповідно до рішення виконавчого комітету Кам'янської міської ради від 04.09.2020 №472 «Про укладання Концесійного договору для здійснення державно-приватного партнерства щодо Проєкту «Модернізація та експлуатація об'єктів комунальної інфраструктури, які належать територіальній громаді м. Кам'янське: лівобережна котельня по вул.Індустріальна, 2, котельня по вул.Колеусівська, 26, котельня по вул.Дальня, 22а, котельня по вул.Алтайська, 32а з теплотрасами, тепломережами та тепловими пунктами».

Протягом 2023 року до доходної частини бюджету громади надійшло 3 035,1 млн. грн. Обсяг доходної частини бюджету збільшився на 27,5% до відповідного показника у 2022 році, обсяг власних доходів бюджету громади (без урахування міжбюджетних трансфертів) збільшився на 20,9%. Починаючи з 24 лютого 2022 року на динаміку доходів бюджетів територіальних громад України та рівень виконання плану як за доходами, так і видатками значною мірою впливають негативні наслідки російської військової агресії проти України. При цьому за результатами 2023 року динаміка надходжень за більшістю основних джерел доходів бюджету громади покращилась порівняно з минулим роком, але рівень виконання річного плану за доходами бюджету громади (без урахування трансфертів) був дещо нижчим за 100%. Уточнений річний план на 2023 рік за доходами в цілому (без урахування трансфертів) було виконано на 99,6%, у тому числі відповідні планові річні показники доходної частини загального фонду виконані на 99,7%, спеціального фонду – на 96,4%.

3.4. Виконання видаткової частини бюджету

Обсяг видаткової частини бюджету Кам'янської міської територіальної громади за результатами 2023 року становив 2 835,1 млн. грн., що на 24,5% більше показника відповідного попереднього бюджетного періоду. Затверджений на 2023 рік річний план за видатками бюджету було виконано на 88,6% (Таблиця 3.6).

Таблиця 3.6 Основні показники виконання видаткової частини бюджету Кам'янської міської територіальної громади, тис. грн.

Показник	2021 (виконано)	2022 (виконано)	2023 (план)	2023 (виконано)	% виконання річного плану	Темп росту до відп. періоду, %
Державне управління	187 002,5	186 049,2	216 158,7	212 986,4	98,5	114,5
Освіта	1 145 435,2	1 072 655,5	1 274 645,8	1 212 143,0	95,1	113,0
Охорона здоров'я	144 664,7	145 688,9	197 777,2	190 697,4	96,4	130,9
Соціальний захист і соціальна допомога	105 160,8	119 526,4	207 201,2	198 876,6	96,0	166,4
Культура і мистецтво	56 849,8	54 862,3	70 131,6	69 908,7	99,7	127,4
Фізична культура і спорт	120 760,3	49 303,4	55 659,3	52 884,4	95,0	107,3
Житлово-комунальне господарство	268 538,2	268 020,3	440 619,5	431 466,9	97,9	161,0
Економічна діяльність, у т. ч.	742 123,9	266 060,4	631 832,0	362 350,2	57,3	136,2
Землеустрій	1 620,9	49,9	100,0	74,0	74,0	148,3
Будівництво та регіональний розвиток	460 336,9	6 449,6	317 704,1	49 163,9	15,5	762,3
Транспорт	143 210,1	133 501,1	193 356,8	193 349,9	100,0	144,8
Зв'язок, телекомунікації та інформатика	7 797,8	7 765,7	8 453,9	8 448,4	99,9	108,8
Інші програми та заходи, пов'язані з економічною діяльністю	129 158,2	118 294,1	112 217,2	111 314,1	99,2	94,1
Інша діяльність, у т. ч.	60 353,7	109 320,1	95 750,0	93 518,5	97,7	85,5
Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру	0,0	5 257,3	684,0	238,0	34,8	4,5
Громадський порядок та безпека	0,0	13 999,2	14 051,0	13 991,5	99,6	99,9
Охорона навколишнього природного середовища	8 484,2	9 588,3	12 688,9	11 472,5	90,4	119,7
Засоби масової інформації	9 100,8	6 433,0	8 988,2	8 478,6	94,3	131,8
Обслуговування боргу	42 768,7	74 042,3	59 337,9	59 337,9	100,0	80,1
Разом видатків	2 830 889,3	2 271 486,4	3 189 775,4	2 824 832,1	88,6	124,4
Трансферти іншим бюджетам	5 781,1	6 607,8	11 309,0	10 287,5	91,0	155,7
Усього видатків	2 836 670,4	2 278 094,3	3 201 084,4	2 835 119,7	88,6	124,5

Джерело: Кам'янська міська рада

Основним напрямом видатків бюджету було фінансування установ бюджетної сфери (освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та соціального забезпечення, культури і мистецтва, фізичної культури і спорту), органів місцевого самоврядування, а також житлово-комунального господарства, будівництва та транспорту. Суттєві обсяги видатків здійснюються також за напрямом «Інші програми та заходи, пов'язані з економічною діяльністю», за яким обраховуються, в тому числі, внески органів місцевого самоврядування у статутні капітали комунальних підприємств громади. За більшістю основних напрямів, (крім тих, що віднесені до іншої діяльності) обсяг видатків зростає.

Структуру видаткової частини бюджету громади за економічною класифікацією наведено нижче (Таблиця 3.7).

Таблиця 3.7. Основні показники виконання видаткової частини бюджету Кам'янської міської територіальної громади за економічною класифікацією видатків, тис. грн.

Показник	2021	2022	2023
Поточні видатки	2 120 818,4	2 115 204,0	2 497 468,0
<i>питома вага поточних видатків в загальній сумі видатків, %</i>	74,8	92,8	88,1
Оплата праці та нарахування на заробітну плату	1 128 569,1	1 128 166,9	1 107 398,0
Оплата праці	923 615,5	922 999,3	906 392,0
Нарахування на оплату праці	204 953,5	205 167,6	201 006,0
Використання товарів і послуг	653 307,3	596 479,5	928 933,5
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	44 250,3	20 570,8	49 330,8
Медикаменти та перев'язувальні матеріали	146,0	138,0	301,2
Продукти харчування	78 621,9	26 394,6	58 878,6
Оплата послуг (крім комунальних)	335 726,3	374 463,0	607 098,1
Видатки на відрядження	281,7	222,2	288,9
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	133 695,9	132 979,2	151 916,7
Дослідження і розробки, окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм	60 585,3	41 711,7	61 119,2
Обслуговування боргових зобов'язань	42 768,7	74 042,3	59 337,9
Обслуговування внутрішніх боргових зобов'язань	42 545,7	73 975,2	59 337,9
Обслуговування зовнішніх боргових зобов'язань	223,0	67,1	0,0
Поточні трансферти	263 236,1	275 211,1	341 347,8
Субсидії та поточні трансферти підприємствам (установам, організаціям)	260 192,2	270 987,6	334 772,8
Поточні трансферти органам державного управління інших рівнів	3 043,9	4 223,5	6 575,0
Соціальне забезпечення	31 363,5	39 984,7	48 877,5
Виплата пенсій і допомоги	0,0	0,0	0,0
Стипендії	0,0	0,0	0,0
інші виплати населенню	31 363,5	39 984,7	48 877,5
інші поточні видатки	1 573,6	1 319,4	11 573,4
Капітальні видатки	715 852,0	162 842,5	337 651,6
<i>питома вага капітальних видатків в загальній сумі видатків, %</i>	25,2	7,1	11,9
Придбання основного капіталу	417 221,2	24 726,4	157 363,2
Придбання обладнання і предметів довгострокового користування	41 083,0	12 165,7	31 642,4
Капітальне будівництво (придбання)	84 223,0	0,0	2 422,1
Капітальний ремонт	59 889,9	6 111,1	75 463,9
Реконструкція та реставрація	232 025,2	6 449,6	47 834,8
Придбання землі та нематеріальних активів	0,0	0,0	0,0
Капітальні трансферти	298 630,8	138 116,1	180 288,5
Капітальні трансферти підприємствам (установам, організаціям)	295 782,7	135 779,6	143 035,5
Капітальні трансферти органам державного управління інших рівнів	2 737,2	2 336,5	3 712,6
Капітальні трансферти населенню	110,9	0,0	33 540,4
Усього	2 836 670,4	2 278 094,3	2 835 119,7

Джерело: Кам'янська міська рада

Слід зазначити, що починаючи з 24 лютого 2022 року видатки з бюджету громади здійснювалися з урахуванням вимог Постанови Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 р. «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану». Постановою

встановлено пріоритетність здійснення видатків Казначейством та органами Казначейства, відповідно до якої у першу чергу проводять видатки оборони, у другу – видатки за захищеними статтями та інші необхідні видатки, у третю – інші поточні видатки та більшість капітальних видатків. У 2023 році питома вага капітальних видатків у видатковій частині бюджету громади зросла до 11,9% (7,1% у 2022 році).

Протягом 2023 року з бюджету громади фінансувались видатки на обслуговування прямого боргу Кам'янської міської ради та здійснювались витрати на його погашення. Обслуговування та погашення боргових зобов'язань міської ради проводилось відповідно до укладених угод. Кам'янська міська рада дотримується обмежень чинного законодавства стосовно обсягу видатків на обслуговування місцевого боргу. Відповідно до ст.74 Бюджетного кодексу України, Постанови Кабінету міністрів України від 16.02.2011 р. №110 та Наказу Міністерства фінансів України від 30.09.2021 р. №532, питома вага видатків на обслуговування боргу у видатках загального фонду бюджету (без урахування реверсної дотації та надходжень всіх субвенцій крім освітньої) не повинна перевищувати 10%. У 2023 році питома вага видатків на оплату відсотків за запозиченнями, здійсненими до бюджету розвитку, була низькою та становила 2,5% видатків загального фонду бюджету громади (без урахування реверсної дотації та надходжень всіх субвенцій крім освітньої).

Обсяг видаткової частини бюджету Кам'янської міської територіальної громади за результатами 2023 року становив 2 835,1 млн. грн., що на 24,5% більше показника відповідного попереднього бюджетного періоду. Затверджений на 2023 рік річний план за видатками бюджету було виконано на 88,6%.

Основними напрямками видатків бюджету було фінансування установ бюджетної сфери (освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та соціального забезпечення, культури і мистецтва, фізичної культури і спорту), органів місцевого самоврядування, а також житлово-комунального господарства, будівництва та транспорту. Значні обсяги видатків здійснюються також за напрямом «Інші програми та заходи, пов'язані з економічною діяльністю». За більшістю основних напрямів обсяг видатків зростає. Питома вага капітальних видатків у видатковій частині бюджету громади зросла, але залишалась невисокою (11,9% у 2023 році проти 7,1% у 2022 році), що зумовлено особливостями казначейського обслуговування бюджетів в умовах воєнного стану.

Протягом 2023 року з бюджету громади фінансувались видатки на обслуговування прямого боргу Кам'янської міської ради та здійснювались витрати на його погашення. Обслуговування та погашення боргових зобов'язань міської ради проводилось відповідно до укладених угод, питома вага видатків на оплату відсотків за запозиченнями, здійсненими до бюджету розвитку, була низькою.

3.5. Бюджет громади на 2024 рік

Бюджет Кам'янської міської територіальної громади на 2024 рік було затверджено 22.12.2023 р. Проект бюджету Кам'янської міської територіальної громади на 2024 рік було розроблено із застосуванням чинних норм Бюджетного та Податкового кодексів України на базі основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2023-2024 роки та окремих припущеннях за прогнозом Міністерства економіки України; основних показників, передбачених проектом Програми економічного і соціального розвитку Кам'янської міської територіальної громади на 2024 рік, місцевих цільових програм, інших нормативно-законодавчих актів з питань оподаткування та бюджетної політики, рішень Кам'янської міської ради та її виконавчого комітету.

Доходну частину бюджету Кам'янської міської територіальної громади на 2024 рік затверджено в обсязі 3 008,7 млн. грн. (на 0,9% менше за обсяг доходів бюджету громади у 2023 році), видаткову – в обсязі 2 940,95 млн. грн. (на 3,7% більше). Приріст запланованого на 2024 рік обсягу доходів бюджету громади (без урахування трансфертів) становить 6,3% до відповідного фактичного показника у 2023 році. Дані щодо планових показників бюджету громади на 2024 рік (без урахування змін) наведено в таблиці (Таблиця 3.8).

Таблиця 3.8. Основні показники бюджету Кам'янської міської територіальної громади на 2024 рік, тис. грн.

Доходи	2023 (факт)	2024 (план)	Темпи росту, %
Податкові надходження, у т. ч.:	2 210 006,1	2 372 042,5	107,3
• податок на доходи фізичних осіб	1 055 763,3	1 100 000,0	104,2
• акцизний податок	117 468,3	134 000,0	114,1
• плата за землю	796 447,6	860 000,0	108,0
• єдиний податок	194 033,5	230 200,0	118,6
• екологічний податок	10 068,6	9 747,5	96,8
Неподаткові надходження, у т. ч.:	100 014,5	108 662,5	108,6
• плата за надання адміністративних послуг	12 471,4	13 398,0	107,4
• власні надходження бюджетних установ	66 512,9	84 711,0	127,4
Доходи від операцій з капіталом	28 859,8	5 100,0	17,7
Цільові фонди	0,0	0,0	-
Всього доходів без урахування трансфертів	2 338 880,5	2 485 805,0	106,3
Трансферти	696 228,6	522 860,0	75,1
у т.ч. базова дотація	90 193,3	30 111,9	33,4
Всього доходів	3 035 109,1	3 008 665,0	99,1
Всього видатків	2 835 119,7	2 940 952,6	103,7
Кредитування	0,0	0,0	-
Дефіцит/профіцит	199 989,4	67 712,4	33,9

Джерело: Кам'янська міська рада

Основними джерелами доходної частини бюджету Кам'янської міської територіальної громади у 2024 році (без урахування трансфертів) є податок та збір на доходи фізичних

осіб, податок на майно (в тому числі орендна плата за землю та земельний податок з юридичних та фізичних осіб), єдиний та акцизний податки, екологічний податок, плата за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ.

Податкові надходження бюджету громади було затверджено в обсязі на 7,3% більше від фактичних відповідних показників у 2023 році. Приріст планується забезпечити за рахунок збільшення надходжень податку на доходи фізичних осіб (на 4,2% до фактичного показника надходжень податку у 2023 році), земельних платежів (на 8%), акцизного податку (на 14,1%), єдиного податку (на 18,6%). Загалом бюджетом громади було передбачено помірні темпи росту за основними джерелами його наповнення.

При розрахунку обсягу надходжень податку на доходи фізичних осіб (найвагомішого джерела наповнення бюджету громади) було враховано, що з 01 січня 2024 року по 31 грудня року, в якому припинено чи скасовано воєнний стан, податок на доходи фізичних осіб від оподаткування доходів військовослужбовців, поліцейських та осіб рядового і начальницького складу в повному обсязі зараховується до державного бюджету України. При цьому очікується суттєвий приріст обсягу надходжень у частині податку на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами із доходів платника податку у вигляді заробітної плати. Факторами, що позитивно впливатимуть на динаміку надходжень податку є зростання рівня мінімальної заробітної плати та розміру посадового окладу працівників I тарифного розряду Єдиної тарифної сітки, а також адаптація суб'єктів господарювання до здійснення господарської діяльності в умовах воєнного часу. Також у поточному році було збережено зарахування додаткового нормативу у розмірі 4% податку на доходи фізичних осіб за рахунок зниження надходжень до державного бюджету.

Бюджет Кам'янської міської територіальної громади на 2024 рік затверджено з профіцитом загального фонду обсягом 324,4 млн. грн. (напрямок використання – передача коштів до бюджету розвитку). Спеціальний фонд бюджету громади затверджено з дефіцитом у сумі 256,65 млн. грн. (джерело покриття – кошти, що передаються із загального фонду та кошти від місцевого запозичення за проектом «Програма розвитку муніципальної інфраструктури України» сумі 50,4 млн. гривень).

Також бюджетом громади передбачено погашення запозичень:

- 37,09 млн. грн. – повернення кредиту АТ «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ» залученого в 2020 році;
- 81 млн. грн. – повернення кредиту АТ «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ» залученого в 2021 році.

Слід зазначити, що на динаміку доходів бюджетів територіальних громад України та рівень виконання плану як за доходами, так і видатками у поточному році значною мірою впливатимуть негативні наслідки російської військової агресії проти України.

Бюджет Кам'янської міської територіальної громади на 2024 рік було затверджено 22.12.2023 р. Доходну частину бюджету Кам'янської міської територіальної громади на 2024 рік затверджено в обсязі 3 008,7 млн. грн. (на 0,9% менше за обсяг доходів бюджету громади у 2023 році), видаткову – в обсязі 2 940,95 млн. грн. (на 3,7% більше). Приріст запланованого на 2024 рік обсягу доходів бюджету громади (без урахування трансфертів) становить 6,3% до відповідного фактичного показника у 2023 році. Бюджет Кам'янської міської територіальної громади на 2024 рік затверджено з профіцитом загального фонду обсягом 324,4 млн. грн. (напрямок використання – передача коштів до бюджету розвитку). Спеціальний фонд бюджету громади затверджено з дефіцитом у сумі 256,65 млн. грн. (джерело покриття – кошти, що передаються із загального фонду та кошти від місцевого запозичення за проектом «Програма розвитку муніципальної інфраструктури України»). Також бюджетом громади передбачено погашення запозичень.

Основними джерелами доходної частини бюджету Кам'янської міської територіальної громади у 2024 році (без урахування трансфертів) є податок та збір на доходи фізичних осіб, податок на майно (в тому числі орендна плата за землю та земельний податок з юридичних та фізичних осіб), єдиний та акцизний податки, екологічний податок, плата за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ. Податкові надходження бюджету громади було затверджено в обсязі на 7,3% більше від фактичних відповідних показників у 2023 році. Приріст планується забезпечити за рахунок збільшення надходжень податку на доходи фізичних осіб, земельних платежів, акцизного податку, єдиного податку. Загалом бюджетом громади було передбачено помірні темпи росту за основними джерелами його наповнення. Слід зазначити, що на динаміку доходів бюджетів територіальних громад України та рівень виконання плану як за доходами, так і видатками у поточному році значною мірою впливатимуть негативні наслідки російської військової агресії проти України.

4. Боргові зобов'язання громади

4.1. Боргова історія

Боргова політика Кам'янської міської ради визначається потребою в залученні додаткового фінансування для реалізації проєктів з енергоефективності на території Кам'янської міської територіальної громади, будівництва, реконструкції та капітального ремонту об'єктів житлово-комунального господарства та соціально-культурної сфери. Кам'янське має позитивну кредитну історію. Зобов'язання за запозиченнями, залученими міською радою, виконувалися відповідно до укладених угод у повному обсязі.

Станом на 01.01.2024 р. обсяг прямого боргу Кам'янської міської ради (без урахування позик, залучених із єдиного казначейського рахунку) становив 289,4 млн. грн. Пряме боргове навантаження доходної частини бюджету громади перебувало на помірному рівні. Місцеві гарантії Кам'янською міською радою не надавались.

4.2. Консолідований борг

Прямі боргові зобов'язання

Протягом 2023 року короткострокових позичок з єдиного казначейського рахунку до бюджету громади не залучалось. Разом з тим, залишок непогашених середньострокових позик станом на 01.01.2024 р. становив 52 639,3 тис. грн. та включав непогашений залишок за середньостроковими позиками, залученими у попередніх бюджетних періодах з єдиного казначейського рахунку в зв'язку з невиконанням плану за доходами загального фонду, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів. Відповідно до Бюджетного кодексу України (п.21 прикінцевих та перехідних положень) погашення заборгованості за середньостроковими позиками перед державним бюджетом, яка знаходиться на обліку в центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, не здійснюється до законодавчого врегулювання цього питання.

У 2020 році було прийнято рішення міської ради про здійснення **внутрішнього запозичення до бюджету громади на суму 170 млн. грн. у формі укладання кредитного договору з ПАТ «Державний ощадний банк України»**. Метою запозичення було залучення коштів для фінансування видатків бюджету розвитку міста Кам'янське на будівництво, реконструкцію та капітальний ремонт об'єктів житлово-комунального господарства та соціально-культурної сфери.

Місьцеве запозичення було здійснено на таких умовах:

- розмір (основна сума) та валюта запозичення – 170 млн. грн.;
- форма надання кредиту – моновалютна невідновлювальна кредитна лінія;
- строк кредитування – 60 місяців від дати укладання кредитного договору;

- надходження кредитних коштів до міського бюджету до 31.12.2020 р.;
- процентна ставка за користування кредитними коштами – 16,5% річних (із можливістю перегляду кожні 6 місяців у разі зміни облікової ставки Національного банку України).

Погашення кредиту та сплата відсотків за користування залученими коштами має здійснюватися щомісячно у строки та згідно з умовами, встановленими договором. Загалом до бюджету громади залучено 169 837,7 тис. грн. кредитних коштів внутрішнього запозичення 2020 року. Починаючи з 2020 року з бюджету громади здійснювалась сплата відсотків за кредитом, також було здійснено часткове погашення кредиту відповідно до графіку платежів. Залишок боргу за внутрішнім запозиченням 2020 року станом на 01.01.2024 р. становив 58,7 млн. грн.

У 2021 році було прийнято рішення міської ради про здійснення **внутрішнього запозичення до бюджету громади на суму 351 млн. грн. у формі укладання кредитного договору з ПАТ «Державний ощадний банк України»**. Метою запозичення було залучення коштів для фінансування видатків бюджету розвитку громади на будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів житлово-комунального господарства та соціально-культурної сфери, придбання обладнання довгострокового користування та міських автобусів.

Місьцеве запозичення було здійснено на таких умовах:

- розмір (основна сума) та валюта запозичення – 351 млн. грн.;
- форма надання кредиту – невідновлювальна кредитна лінія;
- строк кредитування – 60 місяців від дати укладання кредитного договору;
- відсоткова ставка – облікова ставка НБУ+ 6% річних, але не більше 25% річних (на дату укладення договору – 13,5%).

Загалом до бюджету громади було залучено 350 321,9 тис. грн. кредитних коштів внутрішнього запозичення 2021 року. Починаючи з 2021 року з бюджету громади здійснювалась сплата відсотків за кредитом, у 2022-2023 роках було здійснено часткове погашення кредиту. Залишок боргу за внутрішнім запозиченням 2021 року станом на 01.01.2024 р. становив 189 млн. грн.

У 2021 році Кам'янською міською радою отримано від Міністерства фінансів України погодження обсягів та умов здійснення місцевих запозичень до бюджету розвитку Кам'янської міської територіальної громади шляхом укладання Угоди про передачу коштів між Міністерством фінансів України, Міністерством розвитку громад та територій України та Кам'янською міською радою відповідно до умов Фінансової угоди між Україною та Європейським інвестиційним банком за проектом «Програма розвитку муніципальної інфраструктури України» з метою впровадження заходів за **проектом «Реконструкція (термомодернізація) будівель закладів освіти, науки та спорту, закладів охорони здоров'я м. Кам'янське» на суму 12,5 млн. євро** (терміном на 22 роки) та за **проектом «Капітальний ремонт лінії зовнішнього освітлення із впровадженням енергозберігаючих технологій у місті Кам'янське» на суму**

9,5 млн. євро (терміном на 15 років). Угоди про передачу коштів позики між Міністерством фінансів України, Міністерством розвитку громад та територій України та Кам'янською міською радою підписані 24.11.2021 р.

Станом на 01.01.2024 р. було здійснено вибірку траншу обсягом 1 млн. євро (41,6 млн. грн. за офіційним курсом НБУ на дату складання звітності) за **проєктом «Реконструкція (термомодернізація) будівель закладів освіти, науки та спорту, закладів охорони здоров'я м. Кам'янське»**. За проєктом **«Капітальний ремонт лінії зовнішнього освітлення із впровадженням енергозберігаючих технологій у місті Кам'янське»** кошти запозичення Кам'янська міська рада не отримувала.

Місцевий борг бюджету Кам'янської міської територіальної громади за запозиченнями, залученими до бюджету розвитку, станом на 01.01.2024 р. становив 289,36 млн. грн. Пряме боргове навантаження перебувало на помірному рівні та становило 12,4% фактичного у 2023 році обсягу доходної частини бюджету громади без урахування трансфертів.

Умовні зобов'язання (гарантії)

За інформацією міської ради місцеві гарантії не надавались, гарантований борг станом на 01.01.2024 р. був відсутній.

Прострочена бюджетна кредиторська заборгованість

Станом на 01.01.2024 р. бюджет Кам'янської міської територіальної громади мав прострочену кредиторську заборгованість обсягом 1,8 млн. грн. за загальним фондом та 0,01 млн. грн. за спеціальним фондом.

Перспективи залучення коштів у майбутньому

Кам'янська міська рада має намір здійснити місцеве внутрішнє запозичення до спеціального фонду (бюджету розвитку) бюджету Кам'янської міської територіальної громади шляхом залучення кредиту у формі укладання угоди про передачу коштів позики між Міністерством фінансів України, Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України, та Кам'янською міською радою з метою забезпечення фінансування інвестиційного проєкту **«Енергоефективність громадських будівель в Україні»** відповідно до умов Фінансової угоди між Україною та Європейським інвестиційним банком. Кам'янською міською радою 08.12.2023 р. були прийняті рішення про наміри отримати позику для фінансування трьох субпроєктів (реконструкція окремих будівель комунальних закладів) на загальну суму до 20 млн. євро. Міською радою було підготовлено пакет документів та розрахунків по вищезазначених суброєктах та направлено до Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України.

Висновок

За результатами аналізу кредитний рейтинг Кам'янської міської територіальної громади підтверджено на рівні **uaA-**, прогноз змінено на «у розвитку» зі збереженням у Контрольному списку.

Голова рейтингового комітету

М. Б. Проценко

Начальник відділу рейтингів небанківських установ

О. К. Самойлова

Додатки

Бюджетні показники Кам'янської міської територіальної громади у форматі бюджетного балансу, тис. грн.

ПОКАЗНИК	2019	2020	2021	2022	2023
Податкові надходження	1 504 469,2	1 559 277,2	1 813 391,9	1 883 906,3	2 210 006,1
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	134 973,7	61 505,6	91 793,8	42 768,2	100 014,5
Отримані трансферти на здійснення поточних видатків	1 174 256,6	424 654,8	466 532,5	444 482,7	658 071,3
Операційні надходження всього	2 813 699,5	2 045 437,6	2 371 718,2	2 371 157,1	2 968 092,0
Поточні видатки на заробітну плату, використання товарів та послуг та інші поточні видатки	1 732 353,2	1 591 173,3	1 783 450,0	1 725 965,8	2 047 904,9
Поточні трансферти та соціальне забезпечення	640 224,4	315 131,9	294 599,6	315 195,9	390 225,2
Операційні видатки всього	2 372 577,6	1 906 305,2	2 078 049,6	2 041 161,7	2 438 130,1
Операційний баланс	441 121,9	139 132,4	293 668,5	329 995,4	529 961,8
Фінансовий дохід	7,0	0,0	6,3	0,0	0,0
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	0,0	8 103,3	42 768,7	74 042,3	59 337,9
Фінансовий баланс	7,0	-8 103,3	-42 762,4	-74 042,3	-59 337,9
Поточний баланс	441 128,9	131 029,1	250 906,1	255 953,1	470 623,9
Капітальні надходження	6 398,4	16 582,5	20 608,1	8 199,2	28 859,8
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	0,0	89 399,3	153 908,6	583,0	38 157,3
Капітальні надходження всього	6 398,4	105 981,9	174 516,8	8 782,2	67 017,1
Придбання основного капіталу	283 743,7	259 916,5	417 221,2	24 726,4	157 363,2
Капітальні трансферти	179 887,8	171 189,2	298 630,8	138 163,9	180 288,5
Капітальні видатки всього	463 631,5	431 105,6	715 852,0	162 890,3	337 651,6
Капітальний баланс	-457 233,1	-325 123,8	-541 335,2	-154 108,1	-270 634,5
Баланс після капітальних видатків	-16 104,2	-194 094,6	-290 429,1	101 845,1	199 989,4
Кредитування (з урахуванням повернення)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Профіцит/дефіцит	-16 104,2	-194 094,6	-290 429,1	101 845,1	199 989,4
Фінансування	16 104,2	194 094,6	290 429,1	-101 845,1	-199 989,4
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Дані Кам'янської міської ради, розрахунки агентства «Кредит-Рейтинг»

Основні джерела фінансування бюджету Кам'янської міської територіальної громади, тис. грн.

ПОКАЗНИК	2019	2020	2021	2022	2023
Профіцит/дефіцит	-16 104,2	-194 094,6	-290 429,1	101 845,1	199 989,4
Фінансування	16 104,2	194 094,6	290 429,1	-101 845,1	-199 989,4
Зміни залишків	16 523,1	15 587,8	-21 959,4	7 094,3	-111 097,7
залишок на початок року	49 927,1	33 403,9	14 226,1	36 185,5	29 091,2
залишок на кінець року	33 403,9	17 816,1	36 185,5	29 091,2	140 188,8
Фінансування за рахунок казначейського рахунку	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Залучення	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Погашення	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Зміни обсягів депозитів та цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Повернення коштів з депозитів або пред'явлення цінних паперів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Розміщення коштів на депозитах або придбання цінних паперів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Фінансування за борговими операціями	0,0	178 510,7	309 145,3	-108 925,9	-89 369,3
Запозичення	0,0	180 457,7	351 501,9	0,0	41 633,4
Погашення	0,0	-1 947,0	-42 356,6	-108 925,9	-131 002,7
Інші розрахунки	-419,0	-3,9	3 243,3	-13,4	477,6
кошти, що передаються до бюджету розвитку	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Дані Кам'янської міської ради, розрахунки агентства «Кредит-Рейтинг»

Додаток до рейтингового звіту № 3

Основні показники виконання доходної частини загального фонду бюджету Кам'янської міської територіальної громади, тис. грн.

Показник	2021 (виконано)	2022 (виконано)	2023 (план)	2023 (виконано)	% виконання річного плану	Темп росту до відп. періоду, %
Податок на доходи фізичних осіб	929 413,4	954 971,8	1 079 350,0	1 055 763,3	97,8	110,6
Плата за надання адміністративних послуг	9 678,2	12 344,5	14 438,0	12 471,4	86,4	101,0
Державне мито	1 289,2	873,6	950,0	1 917,7	201,9	219,5
Податок на прибуток підприємств комунальної власності	34,2	190,8	320,0	493,9	154,4	258,9
Рентна плата	0,0	0,0	0,0	0,0	100,4	476,1
Акцизний податок	98 577,2	80 213,4	121 500,0	117 468,3	96,7	146,4
Податок на нерухоме майно (за виключенням податку та орендної плати за землю, транспортного податку)	26 643,6	25 440,6	30 700,0	34 890,3	113,6	137,1
Податок та орендна плата за землю з юридичних та фізичних осіб	592 633,4	652 143,9	780 000,0	796 447,6	102,1	122,1
Транспортний податок з юридичних та фізичних осіб	484,9	251,4	345,0	407,3	118,1	162,0
Єдиний податок	156 588,7	161 557,2	189 400,0	194 033,5	102,4	120,1
Місцеві податки й збори, крім єдиного податку та податків на нерухоме майно	153,8	216,6	230,0	433,1	188,3	200,0
Надходження від орендної плати за користування майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності	3 729,9	2 481,1	9 700,0	2 423,5	25,0	97,7
Інші надходження загального фонду	7 225,2	5 025,0	8 830,7	12 569,1	142,3	250,1
Разом доходів	1 826 451,9	1 895 709,9	2 235 763,8	2 229 319,2	99,7	117,6
Трансферти з державного бюджету	442 825,1	430 887,5	570 455,2	570 455,2	100,0	132,4
у т.ч. базова дотація	0,0	0,0	90 193,3	90 193,3	100,0	-
питома вага трансфертів в загальній сумі доходів, %	19,3	18,4	19,9	19,9	100,2	108,1
Усього доходів	2 269 277,1	2 326 597,4	2 806 219,0	2 799 774,4	99,8	120,3
Трансферти з місцевих бюджетів	30 971,1	10 529,5	63 538,8	63 242,8	99,5	600,6
Усього загальний фонд	2 300 248,1	2 337 126,9	2 869 757,7	2 863 017,2	99,8	122,5

Джерело: Кам'янська міська рада

Додаток до рейтингового звіту № 4

Основні показники виконання доходної частини спеціального фонду бюджету Кам'янської міської територіальної громади, тис. грн.

Показник	2021 (виконано)	2022 (виконано)	2023 (план)	2023 (виконано)	% виконання річного плану	Темп росту до відп. періоду, %
Надходження коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва	15,1	0,0	0,0	0,0	-	-
Екологічний податок	8 862,6	8 920,7	8 219,0	10 068,6	122,5	112,9
Інші неподаткові надходження	65,9	15,9	22,5	19,7	87,4	123,3
Доходи бюджету розвитку, у тому числі:	20 607,9	8 199,2	21 948,6	28 859,1	131,5	352,0
- надходження коштів від приватизації майна	437,4	0,2	90,7	90,8	100,1	38 331,7
- надходження коштів від продажу землі	20 170,5	8 198,9	21 857,9	28 768,3	131,6	350,9
Концесійні платежі	0,0	0,0	4 101,0	4 101,0	100,0	-
Власні надходження бюджетних установ	61 796,8	22 028,0	79 321,4	66 512,9	83,9	301,9
Цільові фонди	8 000,0	0,0	0,0	0,0	-	-
Разом доходів	99 348,2	39 163,8	113 612,5	109 561,3	96,4	279,8
Трансферти з державного бюджету	133 914,6	583,0	301 857,3	38 157,3	12,6	6 545,4
Трансферти з місцевих бюджетів	12 730,3	3 065,6	24 373,3	24 373,3	100,0	795,0
Усього спеціальний фонд	245 993,1	42 812,4	439 843,2	172 091,9	39,1	402,0

Джерело: Кам'янська міська рада